

~~నాంకవల్లభి శాస్త్రి~~

527

హరిజనుల పాటలు.

అ

నాంకవల్లభి శాస్త్రి

గరిమెట్ల. సత్యనారాయణ.

వెల రూ. 0-2-0.

శ్రీ వేమన గ్రంథాలయము,
తీర్థహారము.

12-1

(9)

FOREWORD.

Mahatma Gandhi's concentration on the removal of untouchability from Hindu Society has stirred the whole country in a manner that nothing else could have done. He has awakened the soul of the Harijans no less than that of the other Hindus. Mr. Gurimella Satyanarayana has given very apt and faithful expression to the feelings and longings of the Harijans in the small bunch of songs that he is now publishing. I trust that some if not all of them will be learnt and sung with affection in the hamlets of the Telugu districts. I commend them with great pleasure to Pracharaks and other workers in the cause of Harijans

V. VENKATASUBBAIYA,

Servants of India Society,

Royapettah, Madras.

18-2-1933.

మున్నుడి.

శ్రీగాంధీ మహాత్ముని ఉపవాసవ్రతారంభమునుండియు అస్పృశ్యతా నివారణోద్యమమున కిప్పుడు త్వరితగమన ములవడినది. సామాన్యులకు చుట్టుకుతనము కలిగినది. సనాతనులకు పెట్టువలకొంచెము బిగిసిపోయి కనబడినను, పితృమత్యనుగూర్చి తీక్షణమగు ఆలోచనయు, కొంతవరకు స్వయం కృతఃపరాధ జ్ఞానమును—శాస్త్ర సిద్ధమైనంతవరకా యెను—సంస్కరణముయొక్క సర్వరావశ్యకతయు స్ఫురించుచున్నవి. కొండల ధ్వజమెత్తినను సర్వసమ్మతములగు మార్పులు

జరుగును గాని తప్పవు. ఇట్టి శుభసమయమున సాహిత్యలక్ష్మి సర్వాలంకార శోభితయై, కథలు, కల్పనలు, వ్యాసములు, హరికథలు, నాటకములు, గీతములు మొదలగు కావ్యముల రూపమున మానవ రసజ్వలయందు నటనములు సల్ప గడంగుట ఎంతయు సహజము. అట్టి సాహిత్యములో నిదియొకటి.

మదరాసు నగర హరిజన సేవాసంఘ కార్యదర్శి శ్రీయుత వి. వెంకటసుబ్బయ్యగారు దీనికభిమాన పూర్వముగ మున్నుడి వ్రాయుటయేకాక, పాటలు బహుజన గాఢ్యాములగునట్లు పెక్కు సవరణలు సూచించి దిద్దిపెట్టినారు. ఆంధ్ర రాష్ట్ర హరిజన సేవా సంఘాధ్యక్షులు శ్రీయుత దేశోద్ధారక కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులు గారు వీనిని ప్రచురించుటకు పురికొల్పియు ప్రకటించుట కంగీకరించియు మిక్కిలి ప్రోత్సాహము నొసగినారు. వారిరువురకును కృతజ్ఞతా సూచక వందనము లర్పించుచున్నాను.

మైలాపూరు, }
18-2-1933. }

ఇట్లు,
విబుధ విధేయుడు,
గరిమెళ్ల - సత్యనారాయణ.

For copies apply to:—

GARIMELLA SATYANARAYANA,

5, Cutchery Lane, Mylapore, Madras

శ్రీ

1. గాంధీ మహాత్ముని

యుపవాస ప్రారంభ సమయమున పాడబడిన హిందీ పాట.

ఉరజాగ ముసాఫిర్ భోరభయీ | అబ్ రై న కహాజోసోబతుహై
జోసోబతుహై వహాభోబతుహై | జోజాగతుహై వహాపావతుహై ||ఉ||

ఊతునీండునే ఆఖయా ఖోల్జరా | ఓ గాఫిల్ రబ్బేధ్యానలగా
యహాప్రీతి కరనకీ రీతినహీ | రబ్ జాగతుహై తూ సోబతుహై ||ఉ||

అయిజీవకీ భుగత కర్నీ అప్నీ | ఓపావీ పాప్మే చైనకహా
జబ్ పాపకీ గరడీ శీసుధరీ | ఫిర్ శీసు పకడు క్యోం రోబతుహై ||ఉ||

జోకల్కరే వహా ఆజ్ కర్లే | జోఆజ్ కరేనహా అబ్ కర్లే
జబ్ చిహియా ఫేతీజాగతుడారీ | ఫిర్ పచ్చావే క్యా హూబతుహై ||ఉ||

పై పాటకు ఆంధ్రానువాదము

అరుణోదయమయ్యె ముసాబరి మేల్కొన | రా! నిశికాదిది నిద్రలగా
తరుణంబున లేచినవానిది సర్వము | తద్దయు నిద్దురబోతు చెడుకొ ||అ||

సోమరి నిద్ర విగుల్చుము! కళ్లట | విచ్చి ప్రభుంధ్యానించు సుదకొ
స్వామి సుజాగ్రతనుండగ నిద్రల | సాగుట ప్రీతికి రీతియొకో? ||అ||

పావీ జీవన సుఖమును గ్రోలుము | పాపములో సుఖమెక్కడరా
పాపపు మూటను దాల్చి శిరస్సును | పట్టుక యేడ్చిన నేమగుగా? ||అ||

రేపు చేయగల కార్యము నేడే | చేయుము; రేపటి దిస్పజనూ
వాపోసిన శలమేమిటి చేలను | పక్షులు మ్రుచ్చిలి మేసెచుకొ? ||అ||

2. హరి జనులము.

హరి జనులము మనము - దుఃఖము లనుభవించ మికను
 సరిసమముగ తక్కిన జాతులతో - సంస్తుతినందుదము ||హ||
 స్నానము లాడుదము దేహము - స్వచ్ఛము చేయుదము
 మానక అలుకుదము ఇండ్లను - మడిగానుంచుదము ||హ||
 మునివాకిళ్లన్నీ తుడిచి - ముగ్గులుపలు పెట్టి
 ఘనులందరు దర్శించుటకును ఆ - కర్షణ గూర్చుదము ||హ||
 వెల్లలువేయుదము - గోడలు - తెల్లగ జేయుదము
 సాగసగు రంగులతో ద్వారములను - సింగారించెదము ||హ||
 తెల్లటి బట్టలను ధాలిచి - తేటగ తిరుగుదము
 పిల్లలనందఱి బడులకుపంపి - విద్యలు నేర్పుదము ||హ||
 సభలకు వెళ్లుదము - పెక్కు సంగతు లెఱుగుదుము
 విభవమునందే వృత్తులు పూని - విడువక చేయుదము ||హ||
 భయమును మానుదము దేశ - భక్తిని పూనుదము
 రయముగ మనమందరము తరించెడి - పనులను చేయుదము ||హ||
 కల్లును విడుచుదము క్రూరపు - కర్మలు తుడుచుదము
 ఎల్ల జీవములపై దయదాలిచి - యింపుగ బ్రోచుదము ||హ||
 మూర్ఖాచారములన్ - మరియును మూఢ మతంబులనున్
 సమూలముగా విడనాడి జగత్ప్రభు - సంస్తుతిపాడుదము ||హ||
 భజనలు సలుపుదము పుణ్య - వ్రతములు సలుపుదము
 సుజనులతో కో వెలలో శివునకు - జోతలు పెట్టుదము ||హ||

3. జ్ఞానోదయము.

ఇన్నాళ్ల మాలోళ్ల మంటూ మీది మీది | కెగిరిపడకుండయ్యమీరు
కన్నతండ్రి గాంధి కళ్లు విప్పేశాడు | కనుక్కోండి మీరు మేమొకటే || ఇ||
చెరువుల్లో నూతుల్లో బాటల్లో సత్రాల్లో - స్వేచ్ఛగా తిరుగుతామండి
మమ్మరమర పెట్టకండి అందరిలాగే ఆద-రముతోడ మాటాడరండి || ఇ||
రెయిలూ బస్సూ పడవా - రేయీ పగటిబడులు - రొక్కమిచ్చిన
[వారివల్లా

ఇంక హాయిలుచూపి మమ్ము - ఒత్తిగిల మనకుండా - ఒప్పుగానే
[కలసుకోండి || ఇ||

చింకిపాతలవారు చీడ వొళ్లువారు - తెలివి తక్కువ వారలంటూ
మమ్ముకింక పెట్టకండి - కించిత్తు డబ్బుంటే - ఇంకిపోతా యివ్వొయెల్ల || ఇ||
చేసిన కష్టముకు వాసిగాకూలిచ్చి - చిరపుణ్యమును కట్టుకోండి
మా మాసిన బ్రతుకెల్ల మరియుదలకు వచ్చి - మహిమ గూర్చును
[మీకుకూడ || ఇ||

పదిమందిలోనికి రానీకుంటే మాకు - పడివచ్చునా, మీదుతీరు?
త్రుళ్ల గదిమిశ్రోయుట మంచి మర్యాదస్థులకును - ఘనకీర్తి
[యా చెపుడుమీరు || ఇ||

భక్తులుచూస్తే గుళ్లు మయిలపడతాయనుట - పరమ సిద్ధాంతమటండి?
ఇట్టియుక్తులు పట్టి పెద్ద ఉరిత్రాళ్లు కట్టిమా - ఉసురెల్ల పోసుకోకండి || ఇ||
జాతీయ జీవతరంగిణి పారెడి - జ్ఞాలైనజూచి పొంగండి
వట్టి ప్రాత ప్రతిష్ఠల పట్టి వేలాడక - పాతకవితతి చెండండి || | ఇ||

హిందూ జాతి సన్నగిల్లి పోవుటమమ్ము - ఈసడించుటచేతనుండి
సందేహములుమాని సర్వసమతగొని! సౌఖ్య పథమును బట్టుకోండి | ఇ||
మన జాతి కికమీద | మంచి దినంబులు మగిడివచ్చుట నిశ్చయంబు
ఘనులెల్లరును మాదు | మనికిగూర్చి యిట్లు - కష్టపడిన కారణంబు || ఇ||

4. నూతన తేజము.

సందు విడచిరార తమ్ముడా - పెద్ద సభ జరుగుతున్నాది తమ్ముడా॥

ఇండియాదేశమట - ఎల్లారునొకటంట

ముందరబడులంట - ముచ్చట చదువులంట

అందము గుండాలంట - ఆరోగ్య విధులంట

పొంగి జీవనమంట - పురిషిల్లోధనమంట

ప్రతివాడికోటంట - ప్రతినిధినంపాలంట

ఇదియేటోమనకి మే - తెగిరేలాగున్నాది

॥సందు॥

హరిజనులమట మనము - అయిదుకోట్లమంట

హిందూ సంఘముయొక్క - ఇంపైన కొమ్మంట

విడతీయుటకు సుంత - వీలేలేదేనంట

విడతీస్తే గాంధీ ఉను - రిడుసుకుంటాడంట

సీమ దొరతనమారే - శిరసు వంచేరంట

ఏమూల మనగొడవ - లే సెప్పకుంటారు

॥సంచ॥

పంచా సాక్కాతోడిగి - పైమీదతుండేసి

పట్టెనామాపెట్టి - బొట్టునక్కగదిది

పదిమందిమీకలిసి - పడతులతోను మెలసి

బహిరంగ సభలల్లో - బాగుగకూరుచొని

చెప్పిన దల్లావిని - చిత్తము కెక్కించుకొని

ఒప్పుగ చెయ్యెత్తి - ఓటియ్యవాలంట॥

సందు॥

ఆడోరు మగవారు - అదియేటి లెచ్చెర్లు !

గ్రుక్క విడువకుండ - కురిపించేస్తున్నారు !

చెవిటోళ్లకై నాను - తెలిసిపోతున్నాయి

ఇన్నాళ్లు మననెల్ల - ఈసడించారంట

ఇప్పటినుంచి ముందు - కైత్తసంసిద్ధులట
తప్పకుండా మనము - ధన్యులమైనాము॥

సాదు॥

రాముడి పటముపట్టి - రంఢోయి పాడుదము
ఆమూల ఈమూల - అంతట తిరుగాడుదము
మామూలాచారములు - మంటల్లో కలుపుదము
సోమరితనము కల్లు - చొరసీక గెంటుదము
దేముడిగుడి తలుపులను - తెరపుమని వేడుదము
సామికిపత్రం పుష్పం - సమర్పణ చేయుదము॥

సాదు॥

5. ప్రార్థన.

మీవారివలెమమ్ము సాకండి - భేదమేమీమదిని పెట్టుకోకండి॥

ఓసుసనాతన - ఒజ్జల్లారమమ్ము
హాయిగుండమని - ఆశీర్వాదించండి
హేయజీవనముమే - మింక సహించము
మీయందరి లాగేమేల్మివ - హించెదము
నాయనలారా వంద - నములివ్వె చేసెదము
మీయనుగు తమ్ములపై - మీకు కోపములేగునా? మీ॥

అద్వైత మార్గంలో - ఆరితేరినవారు
భక్తి మార్గములోన - పండితులైనవారు
ముక్తి మానవునికి - ముఖ్యమనెడివారు
శక్తి యీశ్వరునుండి - సహకూడుననువారు
నిత్య కర్మలందు - నిపుణులైనవారు
సత్యముగా మమ్మొంచ - సాహసము లేగునా?

॥ మీ ॥

మాలోమాత్రంఘనులు - మటిపుట్టనేలేదా?
 హిందూ ధర్మంకీర్తి - హెచ్చింపనేలేదా?
 మందులకు ధర్మ - మార్గం తెల్పేలేదా?
 బంధువులుగా వార్ని - పెద్దలెంచేలేదా?
 సందేహములు మాని - శాస్త్రాలనే గొని
 కసుగుదులము మమ్ము - కరుణించికావండి

॥ మీ ॥

మాలో పలువురుపర - మతములపాలై తే
 ఆలోచించకుండా - ఆదరించుతారు
 మాలోళ్లంతునేనా , మనసుకుములుతాది?
 మేలైనవామనవి మించి - ఆ సంఘాలు?
 కాలమిట్లాటిదని - కన్నీళ్లు విడువమా?
 జాలి నీతి ధర్మం - చచ్చెనని యేడ్వమా?

॥ మీ ॥

మనమంతా ఒకటైతే - మతమే పోతుందని
 మనసులోపల మీరు - మరగిపోకండయ్యా
 కనువిచ్చిచూచితే - కాలచక్రంలోను
 అనుమానమేలేదు - అంతా ఒకటైనపుడే
 మతమైనా ఘనతైనా - మటివన్నె కెక్కేయి
 విడిపోయినప్పుడే - చెడిసన్నగిల్లేయి

॥ మీ ॥

5. హిందూ సంఘీయులము.

హిందూ సంఘమురా మనది - యెవ్వడుకాదనురా
 సందేహించినవాడే వేటొక - స ఘంబై చెడురా || హిం ||
 రామచరిత మనది - దాని - రచయితమనవాడు
 భారతము మనది - ధర్మ - వ్యాధుడు మనవాడు || హిం ||
 భాగవతము మనది - అందలి - చెంచిత మనపడుచు
 ఏగొడవచుగాంచిన మనమటకని - పించనిదేలేదు || హిం ||
 వల్లీ మనపిల్ల - మనకు - అల్లుడు మురుగయ్య
 ఎల్లెడలను మన చుట్టాలేసుమి - హిందూదేములలో || హిం ||
 వేదంబులు మనవి - అందలి - నివరంబులు మనవి
 బహు దేవతముల పంచమ భక్తుల - ప్రతిమలులే నొక్కో? || హిం ||
 మన పెద్దలుకూడ ధర్మ - మార్గము తెలిపేరు
 భక్తిని కఱపేరు - ఈశ్వర - శక్తిని చూచేరు || హిం ||
 ఎల్లరి హితమునకై - జీవన - మెటులోగడచుటకై
 ఏవృత్తిని సక్రమముగ జేసిన - నెసగెడి తప్పేమి? || హిం ||
 అంతమాత్రమునకే మనలను అంటుట తప్పంటే
 పాపపు జన్మంటే వారికి పుణ్యమె తక్కువగున్ || హిం ||
 ఎప్పటిమాటలనో మాపై - తిప్పివిసరకండి
 ఇప్పటినుండి సమముగ మనుతెర - వేదోవెదకండి || హిం ||
 కలసి మెలసినపుడే సౌఖ్యము - కలుగును నందరకు
 విడబాటున దుఃఖం బెప్పుడును - నుడుగదు ఇరువురకు || హిం ||
 నిట్టలు పడగొట్టి - గృహమును నిలబెట్టుకొనంగా
 ఎట్టుల సాధ్యంబో మదినూ - హించుకొనరదేమి? || హిం ||

6. అస్పృశ్యతా సిద్ధాంత నిరసనము.

అంటరానివాడని న - న్నంటే ఇక ఒప్పుకోను
 ఒంటరి! నీ కిష్టము - లేకుంటే అటు తొలగిపోమ్ము ||అం||

నీగుమ్మము కడకేగి - నిను తాకగ మనసులేదు
 నీతాకుడువల్లన నే - నేమో ఘనతదబోను ||అం||

నీవే ఘనజాతివని - నేనేమో నీచునని
 లోనదలంచినచో నీ - లోనే విషరణమాసుమి ||అం||

నీవలె పుణ్యులకడుపున - నేమాత్రము పుట్టలేదో!
 జీవనమును సక్రమముగ - జేయగలేదో చెప్పము ||అం||

సిరియును నుద్యోగమునా? - చేతురవచ్చును మానును
 గరువంబున మత్తిల్లుట - కా? రెండును సద్వరములు ||అం||

నీవలె కష్టముపడియూ - ర్జించి పన్ను చెల్లింతును
 ఈ విశాలభూమిని నీ - వెంతో నే సంతేసుమి ||అం||

నన్ను తొలగమని నీవును - నిన్ను తొలగమని నేనును
 ఎన్నడు కసరగరాదు - ఇదియేమన నిర్ణయము ||అం||

నాసౌఖ్యము కొరకీవును - నీసౌఖ్యము కొరకేనును
 వాసిగబహు కష్టంబులు - పడవలెననుటయె ధర్మము ||అం||

వసుధను సజ్జనులకు స - ర్వమును నొకకుటుంబమెయగు
 విసుగొండడు పరజనహిత - వృత్తి వ్రతుడెన్నడును ||అం||

జగమంతయు నుండగనీ - సర్వాసహ్యముమాపయి
 భగభగ మనిపించుటయది - పరువోవురువో చెప్పము ||అం||

వేదాదుల యర్థమును వి - వేకముతో గ్రహింపుము
 లేదా వాటి వ్రసంగము - లే, యిక నెత్తగబోకుము ||అం||

7. వింతసనాతన మతము.

వింతయైన సనాత్న ధర్మము - వెలసెనిప్పుడు కనుమురా
హంతులుగార్లందఱున్ను - పలుకు పలుకులు వినుమురా ||వి॥

వేదశాస్త్ర పఠన విడిచి - హఱాణమే మాట్లాడిన
లేమనేగియొకింతయట ఆ - లించు మాధర్మికులు ||వి॥

జపతపంబులుమాని బహువిధ - చాకిరీలనుచేసిన
నర్తకంబులు సలిపినా లో - పంబు కొంచెమురాదట ||వి॥

మూలత్రిష్పటమాని రొక్కపు - మూటలే లెక్కించినా
లీలలను వ్రేలాడినా ఒక - లేశమింతయు రాదట ||వి॥

పనములను పల్లెలను విడచి - పట్టణంబులు మఱిగినా
ఘనతకోసము క్లబ్బులో చొ - క్కముగ నెద్ది భుజించినా ||వి॥

దొరలకీర్తినిపాడి, పరసుం - దరుల నూర్తులకూడినా
కరువు జీతముకొరకు నెట్టి - కష్టకొలుపులుచేసినా ||వి॥

చట్టముకు భీతిల్లి పెండ్లి - జవ్వనులకే చేసినా
చిట్టిపిల్లను పెద్దదేయని - చెప్పి కల్లలనాడినా ||వి॥

ఇడ్లి కాఫి భుజించి తద్దిన - మెచ్చటను పెట్టించినా
దొడ్డగంధమునెట్టి కోర్టుక - దొంగసాక్ష్యముచెప్పినా ||వి॥

కలరు సాడా త్రాగినా - క్రాపుపాపిడిపెట్టినా
జలధిదాటి విదేశయాత్రలు - సలిపి యింట్లోదూరినా ||వి॥

సీమ బిస్కట్టులను పాలను - చేలములను వాడినా
నీమమున కేమాత్రమైన - నిగ్గు తగ్గబోదట ||వి॥

సనాతనతకు నెల్ల యొక పం - చముడె ఇప్పుడు గుఱియట
వినూతనాచారములుతెచ్చి - వినకొడుతున్నామట ||వి॥

న్యాయమునకు సనాత్న ధర్మం - బునకు చేరువ లేదట
అన్యాయమైనా, సనాత్న ధర్మము - న్యాయమే అనవాలట ||వి॥

తాముచేసిన తప్పలెవ్వరు - తలచుకొననేరాదట
 పామరుల పంచముల మాత్రము - పట్టి యెడబెట్టాలట
 లేకుంటే గుడికేపోరట - కలనైన రామా అనరట
 ముక్కంటి ముడుపుల నీరట - గుడులెల్ల పాడౌతాయట
 దేముల్లు పరుగెడుతారట - దేశమున యుద్ధములొనట
 సవర్ణులును అవర్ణులును - సంస్కారులును ఆచారులును
 సర్వులును రక్తములోనమునిగి మ - హా ప్రళయమేకూడిభువినే
 దారితోచక గ్రుడ్డిదై సర - కారు పంచల పాలునొనట ||విం||

8. ఎటువంటి మాలలము!

మాలలము వనమాలిశిరంబున + గ్రాలెడి తులసీమాలలము
 మాలలము త్రిశూలిగళంబున + వ్రేలెడి కపాలమాలలము
 సుశీలురము జగతీతలమంతను + శుభ్రముచేసెడి నేలులము
 లయకాలురము అఘకానన సంతతిఁ + గాలెడి జ్వాలాకారులము ||

హిందూధర్మ వ్యవస్థను మాకొక + ఇంపగు స్థానంబున్నయది
 మందులమై మనకుండా దానిని + మాస్యముగా నెరవేర్చితిమి
 అందరివలె చరియింపగనీయక + అడ్డమువచ్చెడివారెల్ల
 చిందరవందర యశాదు రధర్మ + చేడ్చిదక నూతన యత్నములో ||మా||

జపములు సేయుదు తపములు నల్పుదు + జన్మిదములువడకండెపుడు
 నిపుణతతోడత మోక్షమువైపుకు + త్రిప్పదు జగతిని వీలైన
 చపలత సంస్కృతి పథమున జూచుచు + చచ్చుచు పుట్టుదు నీలుగుచు
 కపటముగా మూపైపడబోయిన + కలుషముగా మగిదలచరుకో? ||మా||

బ్రాహ్మణులా పదిరూకలకోసము + పామర సేవలు సేయుదురు
 క్షత్రియులా సలాములు చేసి గు + లాములరై వెలుగొందుదురు
 వైశ్యులు రుసుములకై జనసంఘపు + వైభవమెల్లయు తుడిచెదరు
 ఎల్లరు నిష్టమువచ్చినయట్టుల + నే జీవములో దొరలెదరు

వర్ణమదెక్కడ ఆశ్రమమెక్కడ + వంటను తింటను అంటుంటను
మెడగంటులలో నెడసేతలె జాతికి + మేలగు ధర్మపుమూలములా? ||మా||

ఇది వర్ణాశ్రమ ధర్మంబేమిటి? + మదిసమ్మెడి మూఘుండెవడు?
ఎదోసమయానుగతంబగు పథమున + నేగుచునుంటిమి నన్ములమై
మదినిక నిక్కులదేటికొ తెల్పుడు + మహిమాఘ్యలమని అల్పులని
విదితముగానెల్లర మొకటే తొ + కిక విద్యలలో తేరినచో
బడులును కొలుపులుపదవులుసభలును + బహునృత్తులును తెరచుకొ నెన్
గడియల మూసిదాచతరంబెజ + గన్నాఘని ఈజగమునకున్ ||మా||

శుద్ధంబగు వర్ణాశ్రమ ధర్మము + శోభిలచేయుదురేయేనిన్
నిషిద్ధంబందు అస్పృశ్యంబనునొక + నీచపు వర్ణము నిశ్చయము
అబద్ధంబగు జాత్యభిమానము వ + ర్ణాశ్రమ మనిభ్రమమండకుడీ
బుద్ధిగలారలె పెద్దలు ఇతరులు + బుద్ధిగరచి పెద్దయ్యెదరు
విద్వేను బాగుగనేర్చెదము + విత్తంబును చేకూర్చెదము
హద్దును చెఱచి అందఱితోను + హాయిగ సరిగానుండెదము ||మా||

కలియుగమందున బలమెల్లయు సంఘముదేయని శాస్త్రముచాటున్
అధునాతనమున అధికారము సామాన్యులదందురు పాశ్చాత్యుల్
అయిదుకోట్ల జనమును నేకంబయి + నప్పడుచేయగలేమెద్ది?
ఖయిదీలవలెం జరియింపము మఱి + ఖామందులమే అయ్యెదము

బడులు మావియని + బాటలుమావని
సభలు మావి స + త్రములు మావియని
దేవాలయములు + తెరవులు మావని
ఆచారము వ్యవ + హారము మావని
దొరతనమును వెను + పదవులు మావని
అరచి చరచి గ్రహి + యించక పోదుమొ || మా ||

కాడుకాచిన హరిశ్చంద్రునకు + కట్టుడు మొక్కదేవుని
 వ్రేలు నిచ్చిన యేకలవ్యునకు + వేడుక చేతుము ఉత్సవముల్
 అద్భుత దివ్యత్వము గణించిన + అరుంధతికిని పెను జాతరులు
 నందనారు పెనుపండుగలోపల + వందలకొలది నాట్యములు

ముందరచూచిన + వెనుకనుచూచిన
 విందులుచూచిన + వింతలుచూచిన
 సందులుచూచిన + సంతలుచూచిన
 పొందులుచూచిన + పొరుగులుచూచిన
 అందటిలోపల + నందఱమై, పెను
 సందడిలోపల + సందడియై
 ముందుకు దేశం + బంతతో పోదుము
 ముహ్యము చేతుము + లోకంబంతను

॥ మా ॥

నందేహంబించుకయునులేదు + చక్కనిదీ హిందూమతము
 మందముగా వ్యతిరేకముగా పెను + సందడి కొంతచేసినను
 ముందర దృష్టిని కలిగి మార్పుకు + పొందుగనొదలవంచెడును
 గందరగోళములన్నీకూడా + క్రముగ నవియే సరిపడును

వందలకొలదీ + గారోతములు
 సందడిమీర + గెతుదము
 బందములన్నీ + తెంచుకొని యొక
 పందెముగా పరు + గెత్తెదము
 భారతమాత + కొలువునుచేసి
 పావన జన్మల + మయ్యెదము
 మానవ జాతిని + శుద్ధముచేసి
 మంగళ గీతము + పాడుదము

॥ మా ॥

9. కొత్త తీరులు.

ఇన్నిశ్లవలె కాదురా-మన-మెన్నో నేర్చుకొనియెన్నికగాంచాలి || ఇ ||

ఆవు మాంసముమీద + ఆశను విడవాలి
గోవును తల్లిగనెంచు + కొని పూజనేమూలి || ఇ ||

చచ్చిన జంతువుల మాం + సము తినుటమానాలి
పుచ్చిన వస్తువులన్నీ + పొలములలో విసరాలి || ఇ ||

ఎంగిలి వస్తువు లెప్పు + డేవగించవాలి
దొంగలతో నేస్తాలు + తొలగించుకోవాలి || ఇ ||

న్నాన ధ్యానంచేసి + చక్కగనుండాలి
మానక పెద్దలు చెప్పిన + మాటలు వినవాలి || ఇ ||

ఆద్యుల ధర్మాలన్నీ + ఆలకించవాలి
కార్యపట్ల మనము + ఘనముగ చెయ్యాలి || ఇ ||

రాతిరిబడిలో చమవు + వ్రాతలు నేర్పాలి
ప్రీతిగ సభలకు వెళ్లి + పెద్దలముకావాలి || ఇ ||

బాలుర బాలికలను + బడిలోకి పంపాలి
వీలైనయంత వి + వేకమునేర్పాలి || ఇ ||

కల్లును మానాలి + ముల్లెను చేర్పాలి
త్రుళ్లిపడుటమాని + శోరముగానడవాలి || ఇ ||

సాహుకారుల బాధ + సవరించుకోవాలి
సహకార సంఘాల + సాయమును పొందాలి || ఇ ||

వ్యవసాయం చెయ్యాలి + వర్తకం చెయ్యాలి
అవసరమైన వృత్తు + లన్నిన్ని చెయ్యాలి || ఇ ||

ఆటల నాడాలి + పాటలు పాడాలి

నాటకములు సలిపి జ్ఞా + నము కూడా పొందాలి || ఇ ||

ఇన్నీ చేసితేను + ఇప్పుడున్నభేదా

లన్నీ తొలగిపోయి + అందరివలె నొదుము || ఇ ||

10. సర్వసమత్వము.

విపరీత భావముతోను - నీవిట్లు - విట్టపీగి చెడకుమన్న
కపటనర్తన తప్ప నీకు - అందున - కలిగే లాభంబేమొసున్న || వి ||

క్రొత్తలోకం బోరియిది - నీకళ్లు - కొంచెం విప్పిచూచుకొని
జనమొత్తంమీద కలెగెమార్పు - నీకు - ముచ్చటగా తెలియనీసుది || వి ||

ఎచ్చితగ్గుమాటలింక - ఇప్పు - డేవకు విన్న నవ్వుతారు
విచ్చలవిడిగా వృద్ధిపొంద - పెక్కు - వివిధములెంతయు నలరారు || వి ||

ఎడముదగ్గరనరాదు - ఎల్ల - రెక్కినామొక పడవలోన
ఒడబడక దిగ బడినవాడు - దూర - మొదిగి అదృశ్యుడెయ్యాను || వి ||

అందఱిలోన కలసినావు - కాస్త - ముందరకూడ యేగినావు
నిందయేమీ లేదు మమ్ము - కాస్త - ముందుకు లాగివేగజ్రోవు || వి ||

లోకమంతయు తెల్లవాటె - మాకు - లోచనములు విడబారె
చీకుగొందుల నుండుమంటే - మేము - చెవిచేర్చ మామాటసారె || వి ||

భూదేవిలోకమందఱిది - అందలి - భోగములందఱివిన్ని
కాదని యదమనెంచువార్ని - ధర్మ - కామధేనువు పొదుచుతన్ని || వి ||

నీసుఖువు నీవుచూసుకొంటూ - నన్ను - నాసుఖువు చూడవద్దంటే
భేషునీశాస్త్రాలపైని - మాకు - ప్రేమమెట్టుల కలుగుకంటే! || వి ||

పామరత్వము వీడవాలి - ధర్మ - పథమునందున సాగవాలి
లేమిడిని చెడవాలి - సౌఖ్య - లీలలనోలాడవాలి || వి ||

చనువు సంపద యలరవాలి - దేహ - సౌష్ఠవ మలరారవాలి
కదిసియొకటిగ నిలవవాలి - దుఃఖ - గణముల నెదిరించవాలి || వి ||

జాతిగొప్పను పొందవాలి - సర్వ - జగము మెప్పును పొందవాలి
భూతదయయునుండవాలి - పరి - పూర్ణజ్ఞాన మలరవాలి || వి ||

11. భారతదేశ ప్రతిభ.

పురుషులు.

ఈతచెట్టు లెక్కుటమాని - తాటికల్లు త్రాగుటమాని
విప్పసారా వండుటమాని - వీధుల వెంటగెంతుటమాని
చల్లని వృత్తులు బూని మనము - సంసారములు చె.ర్యులో ||
[రయ్యో కొయ్యోడ ||

స్త్రీలు.

తుప్పలవెంట చితుగులకోసం - తోటల వెంట పిండెలకోసం
అడవులవెంట ఆకుల కోసం - కొండలవెంట కొయ్యలకోసం
తగుగుటమాని పెరట పాదులు - దిద్ది చక్కగ పెంచాలో ||
[లమ్మొ చిట్టమ్మొ ||

పురుషులు.

చింకిగోచీ చించివేసి - చెంఱుపంచ కట్టుకొని
ముటికి పాతముక్కలు చేసి - తెల్లని వేష్టితలకుచుట్టి
తక్కిన కులములందరివలెనే - తక్కుచు మనము తిరిగాలో || ర ||

స్త్రీలు.

మేనినిండ చీరకట్టి - మెడలనిండ రవిక తొడిగి
చింపిరి జుట్టులు దువ్వుకొని - సొంపుగ పువ్వులు ముడుచుకొని
గోపక న్నెల లాగన మనము - గోటుమీరగనుండాలో

॥ ల ॥

బాలురు.

పలకపుల్ల చేతనుబట్టి - పాత పుస్తకములు పట్టి
నిన్నటి పాతం నేర్పుగ చదివి - రేపటి పాతం చూచుకొని
బడికి పోవాలింక మనము - పందులుకాయఁ బోషద్దో

॥ ర ॥

బాలికలు.

కోలాటములనాడవాలి - పూలు బొమ్మ లల్లవాలి
ఏల పాటలు పాడవాలి - లీల చదువులు చదువవాలి
పేడ తట్టల నెత్తిని బట్టి - పెంటలంట తిరగొద్దో

॥ ల ॥

పురుషులు.

ఉత్తరమున మంచుకొండ - దక్షిణమున కన్నె కుమారి
తూర్పు పడమరల సముద్రం - తోనువెలిగే భారతభూమి
మనది యంచుతలచుకుంటే - మనసు లేచొస్తాదిరో

॥ ర ॥

స్త్రీలు.

పారులు వెలసిన పావనభూమి - రాజులేలిన రమ్యభూమి
వైశ్యులు వరలిన భాగ్యభూమి - కాపులమరినకమ్మని భూమి
మనదియంచు తలచుకుంటే - మనసు లేచొస్తాదే వో

॥ ల ॥

పురుషులు.

మనకెల్లరి కిది జన్మభూమి - మంచి బువ్వపెట్టే భూమి
మరియూదలు తెచ్చే భూమి - మహిమలు విద్యలు నేర్చే భూమి
మనదియంచు తలచుకుంటే - మనసు లేచొస్తాదిరో

॥ ర ॥

స్త్రీలు.

లచ్చిమి తల్లి వెలసిన భూమి - చమవులు వెక్కు జరిగే భూమి
పచ్చని పైరు లలరినభూమి - పాడి పంట చెలగెడి భూమి
మనదియంచు తలచుకొంటే - మనసు లేవొస్తాడే వో

॥ ల

పురుషులు.

వ్యవసాయము బాగా చెయ్యాలి - పరిశ్రమలు పలుసాగించాలి
వర్తకమును హెచ్చించాలి - శాస్త్రసద్ధతి జరిపించాలి
సజా ప్రభుత్వసద్ధతిదీన - ప్రబలునట్లు చెయ్యాలో

॥ ర

స్త్రీలు.

గ్రామములే మన హిందూదేశపు - కలిమికి నెల్ల నెలవులని
కళలకు నెల్ల నిలయములని - పాటక జనుల ప్రాణములని
పాడిలోనమ్మి మనమందరము - మరవక శ్రమపడవలయు నో

॥ ల

భార్యనుగాక !

బాలునుగాక !

12. రామనామ మగ్రోపదేశము.

రామనామ మగ్రోపదేశమును + రమణ పొందునము రారండి
పామరతను విడి పావనతనుగొని + ప్రాజ్ఞులమై చెలగుదనుండి || రా ||

కామక్రోధాదుల హరియించెడి + ఘనమగు దివ్యోపధమండి
నీమగును నిష్ఠచు బురికొల్పెడి + నిర్మలమగు తీర్థంబండి || రా ||

వాల్మీకిని కవివరుని చేరిన + బ్రహ్మనందామృతమండి
తులసీదాసుడు భువిపై పార్చిన + తుందిలమగు వాహినియండి || రా ||

కష్టుల నిష్ఠుల కాపుల బాపల + కడుదగ తీర్చెడి జలయండి
ధ్రష్టులకును పరిపక్వము గూర్చెడి + పావనమగు బిందువుసుండి || రా ||

విసుగునుపొందిన వారికి నెల్లను + విశ్రాంతిని నిమతావండి
ససిమీరగ నూతన యత్నంబుల + సాధించే సాధనమండి || రా ||

శత్రువులను మిత్రులుగా మార్చునోపాయబుడి
క్షేత్ర క్షేత్రమునందున మో

భక్తులందఱును పా

జ మీ ం దా రీ రై తు న మ స్క

1933

సర్వస్వామ్యసంకలితము]

[జెల 0-4-0

పీఠిక

జమిందారీసమస్య భారతసమస్యలలో అగ్రగణ్యమైనది. ఇందునుగూర్చి ఆంధ్రభాషలో సప్రమాణమైన గ్రంథములు లేనందున ఈచిన్నిపొత్తమునకై ఉద్యమింపబడినది. దీనిప్రారంభము ఈగ్రంథ కర్తచే కడలూరుజైలులో చేయబడినది. ఈగ్రంథము వ్రాయుటలో గ్రంథకర్తను నిరంతరముప్రోత్సహించుచు పడుచువచ్చాడైనను, ముసలి వానిశాంతముతో కూర్చునివ్రాసి, సహకారమునుచేసిన జైలుసహాధ్యాయి, ప్రసిద్ధ పర్లాకిమిడి జమిందారీరయితబిడ్డ, శ్రీ. డి. సూర్య నారాయణరెడ్డిగారు కృషీవలులసేవకొరకు దీర్ఘాయుర్దాయవంతుడగు గాకయని పరమేశ్వరుని ఈగ్రంథకర్త కోరుచున్నాడు. గ్రంథము యొక్క మంచిచెడ్డలు పాఠకమహాశయులే నిర్ణయించుకొనెదరుగాక. గ్రంథవిజయము రయితసామాన్యములో గ్రంథాంశములుపొందు వ్యాప్తిపైననేగలదని గ్రంథకర్త నమ్మిక.

కొవ్వూరు
గౌతమీతీరము
శ్రీమంతునిర చైత్ర బ ౧౨ శుక్రవారం
(ది 21—4—1933.)

ఇట్లు
గ్రంథకారుడు.

శ్రీ: పద గ్రంథాలములు
లేం ప్రాలు.

సమర్పణము

నాపదమూడవ యేటనే తెనుగు యెట్టేటుల్యాండుచట్టమును వాచకముగా చదివించి, జమిందారీరైతు సమస్యనుగూర్చి మనస్సీమలో అంకురార్పణముచేసినట్టియు ; అమాత్యులయ్య హలవృత్తి దక్షులున్న హాలికజనోద్ధరణ తత్పరులైనట్టియు స్వీయప్రతిభవలననే ధర్మచింతను వీడని దిగ్విజయమైన జీవితముతో సహస్రమాసజీవితమైన నిశ్చలమనస్సుతో పరమపదించినట్టియు—నూ నాన్నగారు వెంకట్రామయామాత్యులవారి జ్ఞాపకార్థము.

రె. మం. శ.

జమీందారీరైతు సమస్య: దాని ప్రాముఖ్యత.

1 వ అధ్యాయము

భారతదేశములో గల వ్యవసాయక భూమిలో సగముకంటె పై భాగము జమీందారీలకు చెందియున్నది. గ్రామపంచాయితీ మొదలు ఢిల్లీ అసంబ్లీ వరకును గల శాసనసభలయొక్క ఓటర్లలో అధికసంఖ్యాకులు జమీందారీలలో యున్నారు. దేశపుటార్థికసంపత్కరములైన నదులు, వాగులు, అడవులు, గనులు మున్నగునవి కూడ ఇచ్చటనే అధికముగా నున్నవి. కాని దేశముయొక్క అక్షానమునకును దారిద్ర్యదాస్యములకును కూడ యీ జమీందారులే గర్భగుల్లు. ప్రపంచములోని అమెరికా, యింగ్లండు, ఆస్ట్రేలియా మున్నగుదేశములలోని రైతులు సమృద్ధిగా కూడును గుడ్డయు గలిగి రోజునకు రు 3-0-0 లకు తక్కువకాని ఆదాయముతో సుఖజీవనమును చేయుచుండగా సర్వఖనిజములకు నిధియై సర్వ సస్యములకున్న అనుకూలమై అనేకమహానదులచే విరాజిల్లుచు రత్నగర్భయని ప్రసిద్ధిగాంచిన యీ భారతదేశములోని రైతుయొక్క రోజువారీ సగటు ఆదాయము రు 0-0-9 లు మాత్రమే.

రైతువారీ గ్రామములోని రైతులకంటె జమీందారీ రైతులు కడు పేదవారు, కడు దీనులు, కడు విద్యావిహీనులు. దేశముయొక్క ఆహారోత్పత్తికిని, ఆర్థికసంపదలకును మూలమైన కోబ్బుకొలది యీ జమీందారీరైతులు యిట్టి దీనస్థితిలో యున్నంతకాలము దేశమున శాంతిగాని సౌఖ్యముగాని నిజమైన స్వరాజ్యముగాని ప్రవర్తించుటకు

వీలులేదు. దేశసంపదకు మూలకందమైన రైతు సుఖమునకు గాని రాజ్యము స్వరాజ్యమా?

నేడు ప్రతిభారతీయుడును యీ జాతీయదృక్పథమునుండి జమిందారీరైతు సమస్యను వీక్షించి శోధించి పరిష్కరింపవలసి యున్నది. వ్యక్తులను మర్చి దేశక్షేమదృష్టితోడను, ధర్మవ్యవస్థను నిర్ణయించు భావముతోడను పరిష్కరింప నీ సమస్య భారతప్రజాభివైపు అత్యాతురతతో నిరీక్షించుచున్నది.

ఈరైతు దుస్థితికి కారణమేమి? దానిని నివారించుటకు మార్గమేమి? ఈప్రశ్నలకు సమాధానము తెలుసుకొనుటకు ముందు యీ జమిందారీ పద్ధతియొక్క చరిత్ర కొంచెము తెలుసుకొనుట యుచితము.

పెర్సెంటు సెటల్ మెంటుయొక్క పద్ధతి.

బ్రిటిషువారు యీ జమిందారులను ఎట్లు స్పృశించిరి?

బ్రిటిషువారు వర్తకము నిమిత్తమై 1600 క్రీ. శ. ఆఖరున వచ్చి క్రమముగా రాజ్యసంపాదనకు గడంగిన సంగతి ఎల్లరకు తెలిసినదే. వీరి స్వాధీనమునకు వచ్చిన భూములు ఆకాలమున నాలుగువిధములుగా నుండినవి.

(1) పూర్వపు మూర్ధాభిషిక్తులైన రాజుల వంశములవారాజ్యములు లేక జమీాలు.

(2) పూర్వ మహమ్మదీయుల రాజ్యములలోని రివిన్యూ యుద్యోగస్తులకు యియ్యబడిన జాగీరులు.

(3) సేన వస్త్రాలను పోషించుటకు ఏర్పడిన హవలీ (Havali) భూములు.

(4) ఇజారాదారులు, గుత్తదారుల క్రిందనున్న భూములు. బ్రిటిషువారు తాము క్రొత్తగా సంపాదించిన రాజ్యమును స్థిరపరచుకొన వలెనను నుద్దేశ్యముతో యుండిరి. మరియు భూమిదున్నెడు రైతునకు యీదేశములో చిరకాలమునుండియు గల హక్కులను గాని నాతని ఆర్థికక్షేమమునుగాని అప్పటి బ్రిటిషువారి విధానములో ప్రధానలక్ష్యముగా (Main objects) పెట్టుకొని యుండలేదు.

మరియు “భూస్వామ్యము (Proprietorship) రాజుది.” అను ఆంగ్లేయ సాంప్రదాయమునకు సంబంధించినవా రగుటచే ఆంగ్లేయులు తాము అవలంబింపబోవు విధానమువల్ల భారతదేశముయొక్క ప్రాచీన సాంప్రదాయమును ఆర్థిక విధానమును తల్లక్రిందులు చేయుచుంటిమని అప్పుడు వారికి గోచరించలేదు. వారు అప్పటిలో అవలంబించిన పెర్మనెంటు సెటిల్ మెంటు విధానము.

(1769-1802) భూములను ముఠాలుగా విభజించి వేలము వేసిరి. ఆవేలములో వాటిని క్రయముపొందినవారికి జమీందారులని పేరు పెట్టిరి.

కొన్ని జమీందారీలు సేనలో నౌఖరీ చేయుటకు బ్రిటిషువారికి పూర్వపు రాజులవల్ల యివ్వబడినవి.

పై చెప్పిన ప్రకారం పూర్వపురాజ్య వంశమునకు చెందిన జమీందారులకున్న సైనిక సహాయంచేయు షరతుపైని అనుభవించుచున్న (Military tenure) జమీందారులకున్న వేలములో ముఠాలను క్రయము పొందినవారికిన్ని 1779 వ సం॥ బంగాళదేశములోను 1802 వ సం॥ మదరాసు రాజధానిలోని నీక్రింది నిబంధన ప్రకారము శాశ్వతపుసిస్టు పద్ధతి నేర్పర్చిరి.

(1) వీరంకరును బ్రిటిషుప్రభుత్వము పట్ల రాజభక్తి గలిగి యుండవలెను.

(2) వీరికి యిదివరకుగల సివిల్, క్రిమినల్, మిలటరీ హక్కులను వదులుకొనవలెను. (గౌరవార్థమునకు కొన్నిచోట్ల బ్రిటిషువారి అనుమతి పైని కొద్ది సిబ్బంది ఉంచుకొన వచ్చును.)

(3) గ్రామములోని వచ్చు బడిపన్న (Income tax) యిండ్ల పన్ను (House tax) రహదారిపన్ను (Toll tax) మున్నగు భూమి కంటే ఎక్కువైన పన్నులు బ్రిటిషువారికి వదలివేయవలెను.

(4) అంతకు పూర్వము పదమూడు సంవత్సరముల దామాషాయు కలుగు ధరలనుబట్టి భూమియొక్క ఆదాయములో సగభాగము రాయితీగా చెందునట్లున్న మిగతా సగములో $\frac{2}{3}$ వ వంతు జమీందారు, ప్రభుత్వమునకు చెల్లించునట్లున్న $\frac{1}{3}$ వ వంతు ప్రభుత్వపు టాదాయమును నసూలు చేసినందులకు జమీందారునకు చెందునట్లు ఏర్పర్చి, జమీందారు ప్రభుత్వమునకు చెల్లించు సిస్తు ఆచంద్రార్థమునా స్థిరము చేసిరి (Permanent settlement).

(5) అప్పటికి గ్రామములోని బంజరు (Waste) పోరంబోకు (Unreclaimed) భూమి అంతయు సాగులోనికి తెచ్చుకొని జమీందారు లొకలి ఫలములో గవర్నమెంటుకు నేమియు చెల్లించనక్కర లేకయే తానే ప్రత్యేకము అనుభవింప వచ్చును.

(6) అప్పటికే యుండిన ధర్మచెర్వులు, మండబయళ్లు, కళములు, రుద్రభూములు, పుంతలు మున్నగు సామూదాయక భూములలో (Communal lands) జమీందారునకు ఎట్టిజోక్యమును లేదు.*

(7) జమీందారునకు ఎట్టేటుపైగల హక్కు అమ్ముకొనుట

* దర్మిలా పట్టబడినవి నిరుపయోగ మైనప్పుడు జమీందారు యె. లా. సెక్ నుప్రకారము స్వాధీనపర్చుకోవలెను.

మొదలైన అన్యాయకారితములు జరిగించుకొనుటకు అధికారి మీయ బడినది. యీషరతులతో జమిందారు “సనద్” అను కేసుతో ఒక పత్రమును ప్రభుత్వమువారికి వ్రాసి యివ్వవలెను. “కభాలియత్” అను కేసుతో ఒక పత్రము జమిందారునకు వ్రాసి యివ్వవలెను. యీ పత్రములో “ఎంశకాలము తైత్తుయొక్క టేముము నా టేముముగా ఎంచుకొనెదనో అంతకాలము యీ శాశ్వతపు పన్ను పట్టికయొక్క లాభమును పొందగలుగుచున్న” అను షరతుకూడ యున్నదిని సారము మరువకందరు గాక!

యీ విధముగా కొందరు వ్యక్తులు నిజీషావాగు సృష్టించి వారికి జమిందారు అనే హోదాను కల్పించి కోట్లకొలది పైతాంగము యొక్క టేముమును వారి చేతులలో పెట్టిరి. మరియు నిందులైన పూర్వ రాజవంశస్థులైన స్వల్ప సంఖ్యాకృతులైన జమిందారులు తమ హోదాలను కోలుపోయిరి. సామాన్య వ్యక్తులు అనేకులు యీ హోదాలోనికి వచ్చిరి.

పిమ్మట శాసనములు 1802-1871.

యీ శాశ్వతశిస్తు పద్ధతి (Permanent settlement) 1802 సం॥ 25 వ రెగ్యులేషన్ క్రింద జరిగినది. పిమ్మట జారీచేయబడిన 1802 సం॥ ప్ర॥ 28, 29, 30 రెగ్యులేషనులు :- రెగ్యులేషను 28 క్రింద జమిందారు తైత్తుతో శిస్తునుగూర్చి “గింజలులో గాని నగదులోగాని” (In kind or cash) స్పష్టమైన ఏర్పాటు చేసుకొనవలెననియు అందునుగూర్చి తైత్తునకు పట్టా యివ్వవలెననియు తైత్తు శిస్తునిమిత్తము

అతని చరాస్తి జప్తుచేయడమే కాకుండా భూమినండి తొలగించుట కున్న (కాని తాను స్వాధీనము చేసుకొనరాదు) జమీందారునకు అధికారమివ్వబడినది. 29 వ రిగ్యులేషను :- జమీందారీ గ్రామము లోని కరణమునకు సంబంధించినది. కరణము గ్రామములోని పంట అంచనా లెఖ్యులను తయారు చేయవలెననియు సడరు పంట పాపకము సమయములలో తానుకూడ దగ్గర ఉండవలెననియు గ్రామములోని సాముదాయికభూములు (communal lands) లెక్కలలో స్పష్టపరుప వలెననియు మొదలైన విందుగలవు. 30 వ రిగ్యులేషను :- షట్టా ముచ్చలుకాలు జమీందారు రైతులు యిచ్చి పుచ్చుకోవలెననియు సడరు యొడంబడిక ప్రకారము ఏర్పడిన శిస్తుతప్ప అదనముగా ఎట్టి పన్నును జమీందారు వసూలు చేయరాదనియు యీ శిస్తును గురించి వివాదవచ్చినపుడు సివిల్ కోర్టువారు పర్మనెంటు సెటల్ మెంటు పూర్వపు సంవత్సరములో ప్రక్కభూముల శిస్తునుబట్టి గాని ఆచారము బట్టి గాని తీర్పుచెప్పవలెననియు కలదు.

పిమ్మట వచ్చిన 1822 సంవత్సరము 4-వ నెంబరులక్రింగ్ చేయబడిన చట్టములు :-

ఇవి రైతులయొక్క హక్కులను నిర్వహించుటకు ప్రయత్నించినవిగాని జమీందారు తనహక్కులను చలాయించుటకై నిర్దేశింపబడినంత స్పష్టవిధానమువలె రయితు తనహక్కులను భద్రపర్చుకొనుటకు వీనియందు విధానము నిర్ణయింపబడలేదు.

1865 సం॥ 8 వ చట్టము (Rent recovery Act)

దీనిక్రింద యిదివరకు పుట్టబడిన రెగ్యులేషనులలోని అంశము లన్నియు యేకశాసనరూపకముగా పొందుపరచబడినవి. (Consolidated) కాని 1802 మొదలుకొని యిప్పటివరకు అనగా 1865 వరకు ను జమీందారులు రైతుయొక్క షేమమును న్యాయసమ్మోహముగా పరిపాలించుచున్నారా లేదా అగు అంశమును ప్రభుత్వమువారు గవర్నమెంట్ లేదు. అందుచే జమీందారుల నిరంకుశత్వము హెచ్చినది. యింకాక 1865-70 సం॥ ఆ ప్రాంతములలో జమీందారు-రైతులహక్కుల బాధ్యతలను గుర్తెరింగి యుండిన అప్పటి రాజధానికోర్టు (Presidency Court) “సడర్ అడాలత్” రద్దు అగుటయు దాని స్థానే ప్రస్తుత (High Court) హైకోర్టు నిర్మింపబడుటయు తటస్థించెను. యీ సూతన న్యాయాధిపతులకు వీరిపూర్వపు సాడర్ అడాలత్ కోర్టువారి కిచ్చిన అనుభవము విషయపరిచయము లేదు. పైగా వీరు రైతు, భూస్వామి (Land lord and tenant) అను పదమునకు ఆంగ్లేయన్యాయ శాస్త్రము ప్రకారము అర్థమును చెప్పజొచ్చిరి. అనగా హిందూశాస్త్రములోని రైతునకు అనాదిగా భూమిలో హక్కుగలదను సాంప్రదాయమును యీ సూతన న్యాయస్థానమువారు మరచిరి. అందుచే 1871 సం॥లో చోకలింగంపిళ్లే కేసులో వీరు తీర్పుచెప్పుచు “రైతును సాధారణ భూమినుండి తప్పించుటకు జమీందారునకు అధికారము గలది” అని అభిప్రాయమిచ్చిరి. ఇట్టి అభిప్రాయమిచ్చుటలో 1802 సం॥పు 28 వ రెగ్యులేషనులో “రైతును తొలగించవచ్చును” అను వాక్యమును జమీందారు స్వాధీనపరచుకొనవచ్చునను అపార్థమును చేసినట్లు కనబడుచున్నది. వెంటనే యీ అవకాశము పుచ్చుకొని రైతును

హెచ్చు శిస్తు కట్టకొనవలెననియు అట్లుల కట్టకొననివారు భూమి నుండి తొలగించబడుదురనియు బెదరించి జమీందార్లు శిస్తులను అనేక రెట్లు నిరంకుశముగా హెచ్చించిరి. తనవంశపరంపరమైన వృత్తినిగాని, చిరకాలమునుండి యుండిన తనభూమిని గాని వదలుకొనటకు రైతు అంగీకరించనివా డగుటచే యీపన్నల భారముతో క్రంగిపోవుటకు నిశ్చయించుకొనెను.

2 వ అధ్యాయము

1871-1908:—1871 సంవత్సరము మొదలుకొని జమీందారీ రయితులయొక్క హక్కులను షేమమును కాపాడవలె నని ప్రభుత్వ సభ్యులలో కొందరు యోచించుచుండిరి. సైన్ తెలుప బడిన “చోకలింగంపిళ్లే” తీర్పు దేశముయొక్క న్యాయసూత్రముల కున్న రైతు షేమమునకున్న విరుద్ధమని వారు తెలుసుకొనిరి. విద్యాగంధము లేక నిరుపేదయయి సంఘశక్తి లేని జమీందారీ రయితును పెర్మనెంటు సెటిల్మెంటు నాటినుండియు జమీందారు లెట్లు పీడించుచున్నదియు, యీ చోకలింగంపిళ్లే తీర్పు వీరొనరించు పీడనకు శాసనసహాయము నెత్తిచ్చినదియు వారు గమనించుచుండిరి. దీనివలన జమీందారీలలోని ప్రజలయొక్క ఆర్థికస్థితి కడు దైన్యత లోనికి వచ్చుట కూడ సంభవించినది. దీనిని నివారించుటకు 1882 సంవత్సరములో సర్ ఫిలిఫ్ హచ్చిన్స గారిచే ఒకబిల్లు (A Bill for right of occupancy to the ryot) ప్రతిపాదింపబడి యుపసంహరింపబడినది. తిరిగి 1884 వ సంవత్సరములో యీ విషయమై అనేక చిత్తులు (drafts) “కార్మికేలు” గారి బిల్లు, పిమ్మట 1902 సం॥ లోనున్న

1905 లోను 1906 లోను యీ విషయమై మరికొన్ని బిల్లులు ప్రవేశ పెట్టి ఉపసంహరించుకొనబడినవి.

నేడు అమలులోనున్న 1908 వ సం॥ ఎస్టేటు ల్యాండుచట్టము నకు పునాది యైన ఒకబిల్లు అప్పుడు మదరాసు ప్రభుత్వ (Home member) అయిన ఫోర్బస్ (Forbes) గారిచే ప్రతిపాదింప బడినది. యీ యన రయితుయొక్క ధర్మసమ్మతమైన హక్కులను కాపాడుటకు మిక్కిలి కృషి సలిపెను. కాని అప్పటి శాసనసభలు పూర్వముగా జమీందారుల పలుకబడితో నిండి యుండుటచేతను దీనులైన రయితుల యొక్క కృతజ్ఞతకంటె ప్రబలులైన జమీందారులను సంతృప్తి పరచుటయే ప్రభుత్వమువారి రాజనీతి అయి యుండుటం బట్టియు రైతునకు పరిపూర్ణ న్యాయము జరుగలేదు.

1908 వ సంవత్సరము 1 నెంబరు చట్టములోని అంశములు:

(a) సెక్షను 1-23:—భూమిని గురించి రైతునకు జమీందారునకుగల హక్కు బాధ్యతలు.

(1) రైతునకు చిర పరంపరగా భూమియందున్న సాగుహక్కు నిరము చేయబడినది. కాని పాతబంజరు (old waste) (Home farm) స్వంశ సేరీ, అను పద్ధతులక్రింద కొంతభూమిని సాగుహక్కు తీసి వేసి తీరిగి జమీందారుయొక్క నిరంకుశపు హక్కులకు లోనుచేసినవి.

(2) చట్టమునకు పూర్వము భూమిలోయున్న చెట్లను రైతు, జమీందారునివి అని ముచ్చల్కాలో ఒప్పుకొన్న యెడల జమీందారు నవనియు చట్టమునకు దరిమిలావి రైతునవనియు నిర్ణయించబడినది.

(3) గనులు శ్రవ్యకొను హక్కుకూడ జమీందారునకు యివ్వబడినది.

(4) సామదాయక భూములు (communal lands) సదరు ప్రజోపయోగమునకు నుపయోగించనప్పుడు సదరు ప్రదేశములు 1802 సం॥ దరిమిలాను జమీందారు యిచ్చినవైన యెడల కలెక్టరు (collector) యొక్క అనుమతితో జమీందారు వశపరచుకొనవచ్చును. కాని జమీందారు యిచ్చిన చెరువు పడకలు (Tank beds) ఎల్లప్పుడును జమీందారుని వశములోనే యుంచబడినవి. 1802 వ సం॥ పూర్వమునంచి యుండిన సామదాయకభూములతో జమీందారునకు ఎప్పుడున్న ఎట్టిసంబంధములేదు.

(5) ఒకభూమి రైతీభూమియా (A land with right of occupancy) లేక శేరీభూమియా అను వివాదగల్గినప్పుడు ప్రధమతః ఎష్టేటులలోని ప్రతిభూమియు “రైతీ” భూమియను యూహ (presumption) పైన కోర్టువారు విచారణ ప్రారంభించవలెను. ఒకసారి రైతీహక్కు పొందినభూమి సదరు రైతులు మారినను భూమి రైతీ (Ryothy character) స్వభావము మారదు.

(b) సెక్షన్లు (24-49) శిస్తులను గురించి:-

యీ భాగములో శిస్తులు హెచ్చించుట తగ్గించుటకు గింజలరూపకముగా యున్న శిస్తు నగదురూపకముగా మార్పుటకు, భూమి మార్పుదలబట్టి శిస్తుమార్పుదల చేయుటకు సూత్రములు (principles)న్న విధానమున్న (procedure) తెలుపబడినది. యీ చట్టమునకు అనంతరము రైతుపై శిస్తును ఒడంబడిక మూలముగా హెచ్చుచేయుటకు వీలులేదు. గింజలుధరలు పెరిగినవను కారణముచేతను జమీందారు భూమికి అభివృద్ధి కరమైన పనులు చేయించెననియు ప్రభుత్వమువారు చేయించిన అభివృద్ధిపనుల (Im-

provements) వలన జమీందారీలోని రైతుభూమియొక్క కిమ్మతు హెచ్చినదనియు నదీప్రవాహమువలన ఒండ్రు Fluvial action భూమిలో మేటవేసినదనియు—యీ కారణములవలన కలెక్టరువద్ద దావా చేసి తద్వారా శిస్తులలో హెచ్చు చేయవలెను. శిస్తు హెచ్చుదలను దావాలోగాని, శిస్తులేనిచోట శిస్తు విధించుటకుగాని ఉన్నశిస్తును గూర్చి వివాదాలు వచ్చినప్పుడుగాని సదరు భూమిపై నను ప్రక్కభూములపై నను అప్పటికి ఉన్నశిస్తు సబబుఅయినదని న్యాయాధికారి యూహించవలయును. (Presumption) శిస్తు తగ్గింపు ఉభయాంగీకారము పైనను చేసుకొనవచ్చును (Reduction by contract). లేక రైతు గింజల ధరలు తగ్గిపోయినవను కారణముచేతను భూమి స్థిరముగా నిస్సార్మైనదను కారణముచేతను జమీందారుపై దావాచేసి పరిహారము పొందవచ్చును. సాగుహక్కులేని యితరభూములలో జమీందారు హెచ్చుశిస్తు కట్టుకొనని రైతును ఆభూమినుండి తొలగించవచ్చును.

(c) శెక్షన్లు 51-58 పట్టాముచ్చల్కాల మార్పుదలకు సంబంధించినవి :—పట్టాముచ్చల్కాలలో జమీందారు రైతు ఏర్పరచుకొన్న షరతులు స్పష్టముగా ఉదహరింపబడవలెను. పట్టాముచ్చలకాలు లేనిదే జమీందారునకు 77 శెక్షన్లు క్రింద రైతుయొక్క చరాస్తిని జప్తుచేయుటకు హక్కులేదు. రైతు ముచ్చల్కాలు యిచ్చుటకున్న జమీందారు పట్టాయిచ్చుటకున్న నిరాకరించినయడల రివిన్యూకోర్టుద్వారా చర్యజరిపి పరిహారమును పొందవచ్చును.

(d) శెక్షన్లు 59-72 శిస్తుచెల్లించుటకు సంబంధించినవి :—తాను పుచ్చుకొన్న సిస్తునకు జమీందారు రశీదుయివ్వని యడల రైతు కోర్టుద్వారా దానిని పొందవచ్చును. కొన్ని పరిస్థితులలో రైతు శిస్తును కలెక్టరువద్ద డిపాజిటు చేయవచ్చును.

(e) సెక్షన్లు 73-76 గింజలరూపకముగా శిస్తు చెల్లించెడు స్థలములో జరుగవలసిన విధానము :—పంటను అంచనా పద్ధతిపై నను (appraisement) గాని రాశిమీదగాని పంపకము చేసుకునే స్థలములందు సదరు పంట అంచనాను గురించిగాని పంటయొక్క పరిమితిని గురించిగాని దానియొక్క పంపకమును గురించిగాని జమీందారునకు రైతునకు వివాదవచ్చినపుడు కలెక్టరు ఒక రివిన్యూ ఉద్యోగిని పంపును కక్షీదారులు నిర్ణయించుకొన్న మనిషి (Assessor) సహాయముతో యిందునుగూర్చి సదరు ఆఫీసరు మామూలును బట్టి తీర్పు చెప్పను. సదరు తీర్పుపైన తీర్పు తేదీనుండి వారములోగా కలెక్టరుకు అప్పీలు చేయుటకు హక్కు గలదు.

(f) సెక్షన్లు 77-134 శిస్తు బాకీని గురించి రయితుయొక్క చరాస్తిని స్థిరాస్తిని జప్తు వేలము వేయించుటకు విధానము :— యీ చరాస్తి జప్తుహక్కు గవర్నమెంటు జరాయితీ రైతులకున్న ఈనాముదారులకున్న వారి క్రింద రైతులపైన (సదరు రైతువలన వ్రాతమూలకమైన కవులు పొందినయెడల) గలవు.

(g) 135-142 జలాధారముల మరామత్తు :—ఒక జలాధారము క్రిందయున్న ఆయికట్టులో నాల్గవవంతు భూమి గల రైతుగాని (లేక) సదరు ఆయికట్టుపైన చెల్లే శిస్తులో నాల్గవవంతు చెల్లించే రయితులు గాని సదరు జలాధారము మరామత్తు కోరుచున్నదనియు, యిందును గూర్చి తాము తెలిపియుండి నప్పటికి జమీందారు నిర్లక్ష్యము చేసిన నియు అందువల్ల తమ పంటకు నష్టము కలుగుచున్నదనియు తాము జిల్లా కలెక్టరుకు అర్జీపెట్టుకొనవలయును. అందుపైన కలెక్టరు విచారణ చేసి సదరు జలాధారము మరమ్మత్తు కోరుచున్నదనియు జమీందారు దానిని మరమ్మత్తు చేయించవలసియుండియు చేయించలేదనియు నిర్ణయించిన పిమ్మట జమీందారునకు కొంత గడువిచ్చి ఆగడువులోపుగా

దానిని మరమ్మత్తు చేయించవలెనని సదరు కలెక్టరు తెలియపర్చును. ఆ ప్రకారం జమిందారు చేయనియడల సదరు రైతులే ఆ మరమ్మత్తు తమ ధనముతో చేసుకొనవచ్చును. పిమ్మట సదరుపని కలెక్టరు తనిఖీ చేసి రైతు ఖర్చుపెట్టిన సొమ్ము సరియైనదని స్థిరపరచి దానిని రాబట్టుకొనుటకు ఉత్తరవు యిప్పించవచ్చును. సదరు పెట్టుబడిసొమ్ము బాకీ తీరునర్కు సదరు ఆయకట్టుక్రింద రైతులు జమిందారుకు చెల్లించే శిస్తులో మొరకరేటు మాత్రం జమిందారునకు చెల్లించునట్లున్న మిగతాసొమ్ము (వడ్డీసహా) పెట్టుబడిదారు అయిన రైతు, లేక రైతులకు చెల్లించునట్లును కలెక్టరు వుత్తరవు యిచ్చును. యీ జలాధారములు గవర్న మెంటుకు జమిందారునకు జాయింటు హక్కుగా యుండిన స్థలములలో గవర్న మెంటు సదరు మరమ్మత్తు చేయించి సదరు పెట్టుబడిలో జమిందారు యివ్వవలసిన భాగము (arrears of land revenue) క్రిందగవర్న మెంటు రాబట్టుకొనెదరు.

(H) సెక్షన్లు 145-148 భూవిభాగము పట్టామార్పునల.

పల్లములో ఎకరమునకు లోపుగను, మొరకలో ఐదుఎకరములకు లోపుగను (Sub-division) చేయుటకు వీలులేదు. దీనికి మించిరైతు మొక్క భూమిలో చేయబడిన క్రియముగాని యితర అన్యక్రాంతములుగాని జరిగినప్పుడు జమిందారు అభ్యంతర పెట్టుటకు వీలులేదు. ఆవిధముగానే అవి భాజ్యపుజమీలు తప్ప (Impartible Estate) మిగతా జమిందారీలు పూర్తిగా గాని కొంతభాగముగాని అన్యక్రాంతముచేయవచ్చును. కాని అట్టి అన్యక్రాంతము జరిగించిన వెంటనే రైతు వ్రాతమూలకమైన నోటీసును జమిందారునకు సదరు అన్యక్రాంతము గూర్చి పంపవలెను. అందుపైని సదరు నోటీసు యివ్వబడిన సంవత్సరముకంటే పై ||సం||గించి సదరు అన్యక్రాంతము (Transfer) పొందినవానితో జమిందారు పట్టాముచ్చల్కాలు మార్పుచేసుకోవ

లెను ఆలా జమిందారు చేయనియెడల అందునుగూర్చి రైతు కలెక్టరు కు అర్జీయిచ్చుకోవలెను. పైన తెలుపబడిన పరిమితికి లోబడి రైతు తనకు అక్కరలేని భూమి విడుదల యివ్వవచ్చును. యీ చట్టములోని కొన్నినిబంధనలకు లోబడి జమిందారు రైతును భూమినుండి తొల గింపవచ్చును.

(I) సెక్షన్లు. 149-163 రైతు భూమిని విడుదల యిచ్చుటకున్నా రైతును ఏ పరిస్థితులలో భూమినుంచి జమిందారు తొల గింపవచ్చునో తెలిపెడి భాగము.

(K) 164-180 (సర్వేరికార్డు ఆఫ్ రైట్సు) (Survey record of Rights and Settlement of rents) ప్రభుత్వమువారు జమిందారుయొక్కయు రైతులయొక్క అనుమతితో గాని లేక నాల్గవవంతు నకు తక్కువ కాని రైతులు కోరికపైనగాని సర్వేరికార్డు ఆఫ్ రైట్సు న్ను రివిన్యూవారిద్వారా ఒక ఎస్టేటులోగాని ఎస్టేటుయొక్క భాగము లోగాని జరపవచ్చును. దరఖాస్తుతో కొంతసాము డిపాజిట్టుగా కట్ట వలెను. అందుపైన స్థానికప్రభుత్వమువారు అట్టిది అవుసరమని తోచి నయడల అట్లు చేయించబడునని గజెటుద్వారా ఉత్తరువు పంపించెదరు. సర్వీ 1897 సం॥ సర్వీచట్టము ప్రకారము జరుపబడును. పిమ్మట యీ క్రింది అంశములగురించి ప్రతిరైతునకున్న ఒక హక్కుల రిజిష్టరును (record of Rights) తయారు చేయవలసినదిగా స్థానికప్రభుత్వమువారు ఉత్తరువు చేసెదరు :—

- a (1) రైతుయొక్క ఎస్టేటు లేక జమిందారీ పేరు.
- (2) రైతుయొక్క పేరు, ఆక్యూపెన్సీరైతా? లేక నానాక్యూపెన్సీ రైతా?
- (3) పరిమితి (area) దానిహద్దులు.
- (4) సదరుభూమి పల్లపుసాగా? మెరకసాగా? పల్లపుసా

గైనయెడల ఒకభాగమా? లేక రెండుభాగములా? లేక తోట భూమియా?

(5) రైతు సదరుహక్కుల రిజిష్టరు నాటికి లా ప్రకారము చెల్లింపవలసిన శిస్తు సదరుశిస్తు స్థిరమైనదా (under section 30 clause 1 Proviso) (A)

(6) సదరుశిస్తు కోర్టుడిక్రీవల్లను గాని, సదరు ఎస్టేటు ల్యాండుచట్టముక్రింద గాని, లేక మరి ఏవిధమున నిర్ణయించబడినది?

(7) సదరు భూమికి ఉండబడిన యితరహక్కులు.

(ఉదాహరణ:—నీటికిదారి, భూమికి దారి వగైరా.)

(8) శిస్తు క్రమముగా హెచ్చించుటకు ఏర్పాటు యున్న యెడల దాని వివరములు. లేక జమీందారునకు రైతునకు ఉన్న ఒడంబడిక.

(9) సదరుభూమి, శిస్తులేని భూమి అయినయెడల సదరుశిస్తు ఎప్పుడైనా రైతు చెల్లించినా లేదా? ఆలా శిస్తు చెల్లించనియెడల శిస్తులేకుండ భూమిని అనభవించుటకు హక్కుయున్నదా? ఆహక్కుకు గల నిశ్చయము. శిస్తు చెల్లించదగిన భూమి అయినయెడల చెల్లించ వలసిన శిస్తు మొత్తము.

(10) సదరుభూమి పల్లపుభూమి అయినయెడల నీటి పారుదలకు సంబంధించిన హక్కులు.

b పై అంశముల గూర్చి స్థానిక ప్రభుత్వమువారిచే పంపబడిన ఉద్యోగి ఎస్టేటులో విచారణచేసి ఒక చిత్తురిపోర్టును ముందుగా ప్రచురించును. పిమ్మట అందుపైన పార్టీలు చెప్పకునే అభ్యంతరములు విని, పిమ్మట (Final record of rights) ను ప్రచురించును. సదరు ప్రచురణ అయిన రెండునెలల లోపుగా అవసరమైనయెడల రైతులు గాని జమీందారు గాని కోరినయెడల శిస్తు నిర్ణయమును కూడ

చేయవచ్చును. కాని యిట్లు చేయుటలో అప్పటికి ఉన్న శిస్తు సబబయినది కాదని ఋజువు చేయవలసిన భారము రైతుపైన గలదు. రివిన్యూఉద్యోగి తాను చేసిన శిస్తు నిర్ణయమును అందుకే గల కారణము తెలుపు రిపోర్టుతో తనపైన నియమింపబడిన (confirming.) అధికారికి తెలియపరచును. సదరు ఉద్యోగి అవుసరమైన సవరణలు చేయవచ్చును లేక దానిని తిరిగి విమర్శించవలసినదని క్రింది ఉద్యోగికి పంపవచ్చును. అది స్థిరపడిన వెనుక యీ శిస్తు నిర్ణయముకూడ రైతుయొక్క హక్కులపట్టిలో చేర్చబడును. యిది అంతయు తిరిగి ప్రచురింపబడును.

శిస్తు నిర్ణయముగూర్చి రెండు నెలలలోపుగా సదరు నిర్ణయము చేసిన అధికారియొక్క పై అధికారికి అనగా రివిన్యూబోర్డు (Revenue Board) వారు నిర్ణయించిన పై అధికారికి అప్పీలు చేయవచ్చును. రివిన్యూబోర్డువారు సదరు రికార్డు ఆఫ్ రైట్సు (శిస్తునిర్ణయము సహా) ప్రచురింపబడిన రెండుసం॥ లోపుగా తమంతట తాముగానీ పార్టీల యొక్క ప్రార్థనపైన గాని విచారణచేసి సదరు రికార్డు ఆఫ్ రైట్సులో మార్పుదల చేయవచ్చును. సదరు రికార్డు ఆఫ్ రైట్సు సర్వేప్లానుల ఖర్చును జమిందారు సగము రైతు సగము భరించవలెను. యీపద్ధతి క్రింద నిర్ణయింపబడ్డ శిస్తు ఇరువది సం॥ములలోపుగా ధరలు పెరిగిన వను కారణము వలనను ప్రవాహమువల్ల భూమి సారవంతమైనదను కారణములచేతను హెచ్చుచేయకూడదు.

(L) సెక్షనులు 180-215 భూస్వామి లేక జమిందారుయొక్క స్వంతభూమి (Private land) ఒడంబడికలు :—ఎప్టేటులోని ఒక భూమి జమిందారుని స్వంతభూమియా? కాదా అని ప్రశ్నవచ్చినపుడు యీ క్రింది అంశమును జమిందారు రుజువుపర్చవలెను. 1898 సం॥ జూలై 1 తేదీకి పూర్వము స్వంతభూమిగా (private land) దానిని

కవులు యిచ్చియుండవలెను. లేక యితరఆచారముగాని సాక్ష్యము గాని దుజువు చేయవలసిన భారము జమిందారునదై యున్నది.

(H) జమిందారునకు రైతుకు మధ్యకు ఎట్టియొడంబడిక జరిగినను యీక్రిందివానిని నవరు ఒడంబడిక రద్దుచేయును.

(a) యీ చట్టము ప్రకారము రైతున భూమిలో మరా మ్మిక్కు చేసుకొనుటకు హక్కు.

(b) రైతునకు గల (occupancy) హక్కు ప్రకారము భూమి ని బలపర్చుకొను అవకాశము. 38 సెక్షను ఎ. బి. క్లాజుల ప్రకారము శిస్తు రిస్సింబుయేనుని దావా తెచ్చుటకు రైతుకుగల అధికారము :- (1968 వ సం॥ జనవరి తేదీకి పూర్వమే కొంతకాలమునకు ఏర్పాటు చేసుకొనబడిన భూములకు యిది వర్తింపదు.) 42 సెక్షను ప్రకారము భూమి మాన్యువలగబట్టి సిస్తుకూడ మార్పునలచేయుటకు రైతుకు గల హక్కు. గింజలరూపకముగా యున్న శిస్తుకు నగదురూపకముగా మార్పునలెసెటకు రైతుకుగల హక్కు. 149 ప్రకారము తనభూమిని విడుదలయిచ్చుటకు రైతుకు గలహక్కు. యీ చట్టములో చెప్పబడిన నిబంధనల ప్రకారము తప్ప అన్యవిధముగా రైతుకు జమిందారు తొలగించరాదను నియమము. రైతు గతబకాయి లేక బాకీనిగూర్చి చెల్లింపవలసిన వడ్డీవిషయమై యీ చట్టము 67 సెక్షనులో తెలుపబడిన నిబంధనలు విధానము.

జూరిస్డిక్షను ప్రోసీజరు (jurisdiction and procedure):- యీ ఎక్స్టేటుల్యాయండు చట్టముక్రింద వచ్చే దావాలలో హక్కులకు సంబంధించిన దావాలు సాధారణముగా సివిల్ కోర్టులకున్న మిగిలిన దావాలు రివెన్యూ కోర్టులకున్న అధికారమియ్యబడినది. మరీకొన్ని సంవత్సరములలో (Revenue Board) వారికి అధికారమియ్యబడినది. యీ చట్టము రైతుయొక్కయు జమిందారు యొ

క్రమము హక్కు బాధ్యతలకు స్వప్రపరచుచున్న దేగాక (Substantive Law) వానిని నమలుజరుపు విధానముతో (Adjectival Law) కూడియున్నది. యిది ఒంగళాభిన్నానీ చట్టముపై న ఆధారపడి యున్నది. యీ చట్టమునకు పూర్వముండిన రెంటురికవరీచట్టము ఇందువలన రద్దయినది. గ్రంథ విస్తరభీతివల్ల యీ విధానమును గూర్చిన శిక్షనలను తెలుపలేదు.

శి వ అధ్యాయము.

సదరు చట్టము ఎంతవరకు దేశసౌభాగ్యము
నకు మూలమైన జమిందారీ రైతాంగము
యొక్క ఆర్థికస్థితిని చక్కబరుచుట
న్న వారి న్యాయమైన హక్కుల
ను కాపాడుటకు సహాయపడినది?

యీ చట్టమునకు పిమ్మట జమిందారులవలన రైతు ఫౌండేషన్ అక్రమములు నిరోధములు కోర్టులద్వారా నివారణచేసుకొనుటకున్న ఆ విధముగనే జమిందారులు తమకుగల హక్కులను కోర్టుద్వారా స్థాపించుకొనుటకున్న అవకాశమియ్యబడినది. కాని నిరుపేదయిసట్టి యు, లాక్ష్యానము తెలియనట్టియు నిరంశుము వ్యవసాయముసందే మునిగి తేలుచున్నట్టియు రైతుయొక్క స్థితినిన్ని సంపన్నుడైనట్టియు

కోర్టులకు సమీపముగా బస్తీలలో నివశించుచున్నట్టియు, పలుకుబడి గల్గితగు సిబ్బందిగల్గినట్టియు, జమీందారుయొక్క స్థితిని మనము గమనించినపుడు చట్టములో తెలిపినకోర్టులు గాని విధానముగాని జమీందారునకే యొక్కవ సహాయపడుచున్నవనట అనుభవసిద్ధమే. రైతునకు సాగుహక్కు యిచ్చుటలో ఆయనకు సాంప్రదాయముగాయున్న చిరకాలపుహక్కును చట్టము స్థిరపరచినదేగాని క్రొత్తగా ప్రసాదించినదేనియు లేదు. సకరు సాగుహక్కు గూడ గ్రామములోని ప్రతిరైతునకు లేదు. (old vaster) 'పాతబంజరు,' "స్వంతసేరీ" అను కుత్రిమ కల్పనలు కల్పించి కొంతభూమిని విడదీసి జమీందారునకు సకరు భూములయందు నిరంకుశపు హక్కులను యీ చట్టము కల్పించి యున్నది. ముఖ్యముగా "పాతబంజరు" అను శబ్దమునకు మన మదరాసు రాజధానిలో వ్యాప్తిలేదు. అది బంగాళాపైన్సేన్సీ చట్టము నుండి అనుకరింపబడినది.

చట్టమునకు పూర్వమున్న దరిమిలాను, చెట్లహక్కు రైతునకు యివ్వవలసియుండగా ఉభయులకున్న సగముగా పరిష్కారము చేసినది, చట్టము. భూమికి మరామ్మతు చేసుకొని సందర్భములో రైతునకు తగుసహాయము ఏమియు జమీందారు వలసలేదు. సాముదాయకభూములు అను నిర్వచనములో నుంచి చెరువుగర్భములు (Tank Beds) తప్పించుటవలన రైతాంగమునకు తీరనికష్టమువాటిల్లుచున్నది.

భూమియందు రైతునకు సాగుహక్కు లభింపజేసెదనని జమీందారునజరాణా పుచ్చుకొనవచ్చును. భూమిపై జమీందారు చట్టమునకు పూర్వము నిరంకుశముగా విధించిన హెచ్చుశిస్తును తగ్గించుకొనటకు చట్టప్రకారిము తగు అవకాశము లేదు. సరిగదా చట్టమునకు పూర్వముండిన శిస్తు న్యాయమైన నను అసత్యకృత్తము పై యీ చట్టము నిర్మింపబడినది.

ఉన్న శిస్తులనే యిచ్చుటకు సమర్థతలేని రై తాంగముపైన గింజ
లధరలు హెచ్చినవను కారణమువలన శిస్తును హెచ్చింప పూనుట
అక్రమము. తాను ప్రభుత్వమువారికి చెల్లింపవలసిన ఫేష్కును స్థిర
మైన దైనపుడు వ్యక్తిమాత్రుడైన జమిందారునకు శిస్తును హెచ్చించు
టకు అధికారముండుట మరింత అక్రమము. ఈ హెచ్చింపునకు సం
బంధించిన సూత్రములు కూడ అక్రమములున్న అ శాస్త్రీయములున్న
అయియున్నవి. కేవలము గింజలుధరలు హెచ్చినవని రుజువుచేయుట
మూలమున జమిందారు యిరువది సం॥ముల కొకమారు
శిస్తును హెచ్చింపవచ్చును. కాని సదరు గింజలుధర హెచ్చుట
వలన రైతునకు ఎంతలాభము కలిగినదియు యిరువై సంవత్సరముల
పూర్వముకంటే పరమందు రైతుయొక్క ఆర్థికస్థితి ఎంతవరకు బాగు
పడినదియు జమిందారు న్యాయాధిపతియొక్క గమనికలోనికి తీసుకురా
వలసిన విధిలేదు.

యీ ఎష్టేటు ల్యాండుబిల్లు చర్చలోయుండిన కాలములో
యీశిస్తు హెచ్చింపులు ఇక ముందు జరుగరాదని హెకోర్టువారు
అభిప్రాయమును తెలిపియుండిరి.

చరాస్తిజపు అను పేరుతో జమిందారులు రైతుపై పగ
తీర్చుకొనుటయు అతనిని అశారవమునకు లోనుచేయుటయు అనేక చోట్ల
తటస్థించుచున్నది. చరాస్తి జపుచేయించి వేలం వేయించుటలో
అనేక చోట్ల రైతునకు యిది తెలియకుండగనే జరుగుటయు బాకీ
కంటే అనేకరెట్లు కిమ్మతుగల భూమిని వేలం వేయించుటయు సదరు
వేలంను గురించి తగిన ప్రచురణ జరుగకపోవుటయు తటస్థించుచున్నది.

జలాధారముల మరమ్మత్తుచేయుట విషయములో గాని అభి
వృద్ధిచేయుట విషయములో గాని నూతన నిర్మాణములుచేసి పల్లపు
ఆయికట్ట వృద్ధి చేయుటలోగాని, ప్రస్తుతచట్టము రైతునకు ఎంతమా

త్రము సహకారిగా లేదు. పట్టాలను సబ్ డివిజను చేయుటలోను
 అన్యాయకాంత మయినప్పుడు సదరు భూమి యితరులపేర నమోదు
 చేయుటలోను జమిందారుడు శ్రద్ధ తీసుకొనక పోవుటవలన సదరుభూ
 మిని క్రియము పొందినవారికిని క్రియపరచినవారికిన్ని కూడ చాలా
 చిక్కులు కలుగుచున్నవి. ఉన్నశిస్తులను రైతుయొక్క ఆర్థికస్థితిని
 బట్టి సవరణచేసినగాని సర్వీసెటల్ మెంటుల వల్ల ఎంతమాత్రము లాభ
 ములేదు. ఎందుమరుగుల వలనను అనావృష్టి అతీవృష్టివలనను పంటలు
 పోయినప్పుడు అధమము గవర్న మెంటు గ్రామాదులవలెనైన రిమీ
 షను పొందుటకు రైతునకు యీ చట్టముక్రింద హక్కులేదు. జమిం
 దారీ అడవులలోను కంచెలలోను రైతునకు గల ప్రాచీనకాలపు
 హక్కులను యీ చట్టము పొందుపరచి యుండలేదు. జమిందారునకు
 రైతునకు కూడ సమానబాధ్యతగల వ్యవసాయము యొక్క షేమము
 నకు గాను రైతును అడవులలో ప్రవేశమిచ్చుట ధర్మమును అంశము
 నుకూడ యీ చట్టము మరచిపోయినది. వేలకొలది రూప్యములు గ్రా
 మములోని కష్టజీవులై కడుదరిద్రులై నట్టిరైతులవల్ల స్వీకరించుచున్న
 జమిందారు గ్రామముయొక్క ఆర్థికసాంఘిక సైతికాభివృద్ధికి విధిగా
 తోడ్పడవలెనను అంశమును యీ చట్టము గమనించుటలేదు.

యిందుమూలమున యీ చట్టము రైతుల ఆర్థికాభివృద్ధి కంత
 గా తోడ్పడలేదు. సరిగదా ధనవంతుడు సామంతుడునైన జమిందా
 రుని నిరంకుశత్వమున కెక్కుడు అవకాశమును గల్పించినది. ఓటరుల
 సంఖ్య అధికముగా పెంచబడుచున్న నీరోజులలో జమిందారీ రయి
 తునకు చట్టము క్రింద యేర్పడిన ఆర్థికదాస్యము చట్టసవరణమూలము
 గా నివారింపబడని యెడల వీరికి ప్రస్తుతముగల రాచకీయ దాస్యశృం
 ఖలములు ముందు మరింత దృఢములై, అందువలన సంఘషేమము
 ప్రమాదించును.

యీ చట్టము సంస్కరింపవలెనని

యాందోళనము

ఈ చట్టము రైతుయొక్క షేమమును కాపాడజాలకపోయినది. జమిందారులు కూడ ప్రభుత్వములో తమకు గల పలుకుబడివల్ల యీ చట్టమును యింకను సంకుచితపర్చితమపూర్వనిరంకుశపు హక్కులను ఇంకను బలముగ స్థాపించుకొనుటకు ప్రయత్నించుచున్నారు. మరియు యీ చట్టములోని భాష అనేకసంధిగ్ధార్థములకు అవకాశమిచ్చుటవల్ల యీ చట్టముపైన పుట్టబడ్డ మైకోర్టుతీర్పులకున్న చట్టముయొక్క భాషకున్న చట్టముయొక్క తాత్పర్యమును పురస్కరించుకొని సామరశ్యమును కుదర్చవలసి వచ్చినది. మొదటికారణముటంచుకొంతవరకు రెండవకారణమును ముఖ్యముగా మూడవకారణమును ప్రభుత్వమువారిని యీ చట్టముయొక్క సవరణలోనికి దింపినది. యిందునగూర్చి ప్రభుత్వమువారు 1913 లోనే సవరణబిల్లును శాసనసభలో ప్రవేశపెట్టిరి. 1914 లో దీనికి 4 సవరణబిల్లులు సభ్యులచే ప్రతిపాదించబడినవి. ఈ అవకాశములో వీలయినన్ని నిరంకుశపుహక్కులను పొందవలెనని జమిందారులున్న వీలయినంతవరకు రైతుయొక్క షేమమును కాపాడవలెనని కొందరు దేశాభిమానులున్న శాసనసభలో పెనగులాడజొచ్చిరి. కాని రైతుపక్షమున అప్పుడు ప్రస్తుతమున్నంత ఆందోళనము కూడలేదు. ఇంతలో ఐరోపా యహసంగ్రామము వచ్చుటచే ప్రభుత్వమువారు యీ సవరణలకు వాయిదా వేసి, యుద్ధాంతరమనగా 1922-24 లలో యీ బిల్లుతిరిగి రయితుల ఆందోళన వలన చర్చకు తీసుకొని రాబడి ఒక ఉపసంఘమునకు యీ సవరణాంశములను యోచించుటకై రిఫరు చేయబడెను. తిరిగి 6 సం॥లు ప్రభు

స్వేమువారు యందుగఁగూర్చి వాయిదా వేసిరి.

యీ విషయము శాసనసభలో చర్చకువచ్చిన యెడల రైతు డేను కృష్యాసవరణలు యుపాదింపబడి నెగ్గగలవనియు అందువలన జమిందారులకు ప్రభుత్వముపై అగ్రహము జనింపగలవనియు ప్రభుత్వ మువారికి భయమని తోచుచున్నది.

1928 వ సంవత్సరములో నవరు ఉపసంఘమువారు చేసిన సూచనప్రకారము ఒకబిల్లును తయారుచేసి 1931 సం॥ జూలైలో ప్రచరించి ప్రస్తుత శాసనసభ యొక్క అవసానకాలములో శాసనసభలో రైతు ప్రతినిధులు లేనిసమయములో దేశముయొక్క దృష్టి అఖండ రాచకీయాందోళనమందు లగ్నమై యున్న తరుణమున శాసనసభలో ప్రవేశపెట్టి దీని చర్చకై ఒకఉపసంఘమును 1932లో నియమించిరి. ఈ ఉపసంఘములో రయితుపక్షమునగు ప్రాతినిధ్యములేదు. వారిచేతనే ఈబిల్లు మరింత కర్కశమైన దనుటలో ఆర్చ్యమేమి?

1923 సం॥నుంచి ఆంధ్రదేశములో జమిందారీ రైతులక్షేమము నిమిత్తము కృషిచేయుచున్న ఆంధ్రరాష్ట్రీయ జమిందారీ రైతు సంఘమువారును, మరరాసురాజధాని రైతుసంఘమువారును నెల్లూరు, పశ్చిమగోదావరి తూర్పుగోదావరి, విశాఖపట్నంనా సభలవారును, అనేకతాలూకాలలోను గ్రామములలోను సభలు జరిపియు సహస్రములకొలది తీర్మానములను, మహాజనులను యీ బిల్లున ప్రస్తుతము ఆపుచేయవలెననియు జమిందారుల యొక్కయు రైతుసంఘముల యొక్కయు ప్రతినిధులతో సంప్రతించి మరియొకబిల్లును తయారుచేసి ప్రభుత్వమువారు శాసనసభలో ప్రవేశపెట్టవలెనని కోరుచు ఆందోళన జరిపిరి. యీ సంవత్సరములో వెంకటగిరిలో 1931 ఆగష్టులో జరిగిన ఆంధ్రరాష్ట్రీయ జమిందారీ రైతుమహాసభను జిల్లాసభను జరుపరా

దని ననుస్థానమువారి ప్రోద్బలము పైన అధికారులు 144 శెక్కును ప్రయోగించుటయు నదగు మహాసభలు జయప్రదముగ జరుప బడుటయు కూడా యీ వుద్యమముయొక్క భావి విజయమునకు సూచనలు. పిమ్మట యిట్టి సందర్భములో 144 వ శెక్కును ప్రయోగించుటలో కల్లెక్టరుగారు పొరబడిరని ప్రభుత్వమువారు శాసనసభలో తెలిపిరి. పిమ్మట వెంకటగిరిరయితలుకున్న జమిందారునకున్న జరిగిన సంఘర్షణము, ఆసందర్భములో రైతులు జిల్లాజమిందారీ రైతు సంఘ యాజమాన్యమున చూపిన సంఘీభావమున్న ఉద్యమమునందు నూతనాధ్యాయసూచికములు. తిరుత్తని జమిన్ రయితలు సంఘము వారి కృషి కూడ నీ ఉద్యమవికాసమున కెంతయు తోడ్పడినది. ప్రభుత్వమువారిచే ప్రవేశపెట్టబడిన బిల్లులోని ముఖ్యాంశములు:

(1) ఒక గ్రామముకంటె తక్కువైన పరిమితిని ఎక్ష్చేటు అను నిర్వచనముక్రింద చేర్చరాదు.

(2) ప్రస్తుత చట్టములో వలెగాక రైతు తన పొలములోని చెట్లను కేవలము తన ఉపయోగమునిమిత్తమే గాకుండా సెక్కును (12) విక్రయముకూడా చేసుకొనవచ్చును.

(3) శిస్తు హెచ్చింపుకుగాని తగ్గింపుగాని యిదివరలో వలె స్థాంపు పెట్టి దావాలు చేయనక్కరలేదు. పిటీషను పెట్టిన చాలును.

(4) శిస్తు అను నిర్వచనముక్రింద బీటిశిస్తు చేలపన్న మొదలగు నవి చేర్చవలెను. అడవిపన్న కూడా చేర్చవచ్చును. అందువలన వీని కొరకుకూడ జమిందారు చరాస్తీని జప్తుచేయవచ్చును.

(5) జమిందారు తన ఏజంటును వ్రాతమూలకమైన అధికారముతో నియమించవలెను (సెక్షన్లు 62)

(6) గింజలరూపకముగా శిస్తుఉన్నచోట భూమిగండి జమిందారుయొక్క పాలు ధాన్యముచేర్చవలసిన స్థలము మూడుమైళ్ళకు

మించియున్న యెడల సదరు కిరాయి (cartage) జమిందారే పెట్టవలెను.

(7) జలాశయములు మరామ్మత్తు కావలసినపుడు రైతులు తమ అర్జీతోపాటు రెండువందల రూపాయలు ధరావతుకూడ కట్టవలెను. కలక్టరు మరామ్మత్తు చేయించవలసినదని జమిందారునకు తెలియపర్చిన తరువాత జమిందారు నిరాకరించినప్పుడు ప్రస్తుతచట్టము 139-140 క్రింద రైతులు పెట్టుబడిపెట్టి మరామ్మత్తు చేయించినప్పుడు సదరు మరామ్మత్తు సొమ్ము వడ్డీతో ప్రభుత్వమువారు (area of Revenue) ఎరియర్సు ఆఫ్ రివిన్యూక్రింద తాబట్టి రైతు యిప్పించవలెను.

(8) ప్రస్తుతచట్టము 144 సెక్షను ప్రకారము పట్టాలు మార్గ, చేయవలసి వచ్చినప్పుడు సదరు భూమిపైన ఆప్పటికియున్న యావత్ బాకీ తీర్మానము కాలేదని కారణముచే జమిందారు నమోదు యడము నిరాకరించవచ్చును. లంకభూముల సాగుహక్కు యిచ్చటను గురించి పరిష్కరించుటకు కలెక్టరుకు అధికాధారము యున్నది. చిరకాలము రైతుయొక్క ఆధీనములో యున్నట్టియు మార్పుదల చెదనట్టి లంకలు సాగుహక్కును పొందదగినవనియు ప్రవాహవలన మార్పుదల చెందిన లంకలు పొందదగినవనియు సామాన్యవిషయములు. మిగిలిన సవరణలన్నియు శబ్దముల మార్పునకున్న హక్కులను మరింత స్పష్టపరుచుటకున్న ఏర్పడినవి.

దేశసంపదకు ప్రధానాంగమైన రైతుయొక్క క్షేమమునకు గాను యీ చట్టము ఎట్లు నంస్కరింపవలెను?

ఈ అంశమును గూర్చి ఆంధ్రజమిందారీ రైతుసంఘమువారు ది 30-11-29 ని ఒక ఉపసంఘము నియమించిరి. ఆ ఉపసంఘము వారు ఒక ప్రశ్నావళిని ప్రచురించి దానిపై కొన్ని జమిందారీలనుండి సమాధానములు పొందబడినవి. వివిధప్రదేశములలో సమావేశములు చర్చలు జరుపబడినవి. దీనిఫలితముగా 1931 సం॥ ఆగష్టులో యీ క్రింది కొన్ని ముఖ్యసూచనలు చేయబడినవి.

(1) యీ చట్టము వెంకటాపురం నగరం తాలూకాలకు వర్తింపజేయబడవలెను.

(2) “పాతబంజరు” (old-waste) “శేరీభూములు” అను మినహాయింపులు రద్దుకావలెను. జమిందారు స్వంతముగా వ్యవసాయము చేయుభూమి తప్ప మిగతాభూమి యావత్తు రైతీభూమిగా పరిగణింపవలెను. ప్రతిగ్రామములోను వ్యవసాయపుభూమి పరిమితినిబట్టి తగినంత భూమి అడవులనుండి కేటాయించిగాని లేక బీడుక్రింద ఏర్పరచిగాని ఉచితముగా పశువుల మేతకై కేటాయింపబడవలెను.

(3) చట్టమునకు పూర్వమున్న పరమందును భూమిలోయన్న చెట్లు అన్నియు ఎట్టి నిబంధనలతో నిమిత్తము లేకుండ రైతునకే చెందవలెను.

(4) సెక్షను 20 లో చెబువులు అను శబ్దము చెబువుగట్లు చెబువుగర్భములకు కూడ వర్తింపజేయవలెను.

(5) నజరానాలు ఉండరాదు.

(6) జమిందారు తన స్వతఃఖర్చుపైన అభివృద్ధి పనులుచేయించిన తప్ప శిస్తులు ఎన్నడు హెచ్చింపరాదు. గింజలధర హెచ్చును బట్టి శిస్తు హెచ్చింపు యెంతమాత్రము జరుగరాదు.

(7) కాలమానముల స్థితినిబట్టి భూమిపైన శిస్తును కాపుడల (Suspension) చేసికొనుటకున్న తగ్గించుటకున్న రైతునకు చట్టరీత్యా అవకాశముండవలెను.

(8) భూమియొక్క పరిమితిని నిర్ణయించునపుడు హద్దులను ముచ్చల్కాలలోని షరతులను ముఖ్యముగా గమనించవలెను.

(9) కిస్తీలను మహాశూలు అయిన మాసమునకు పిమ్మట నుంచి ప్రారంభించవలెను. ఏ పరిస్థితులలోను జనవరికి పూర్వము కిస్తీ యుండరాదు.

(10) రైతుకోరిన స్థలములలో నెల్ల గింజలరూపకముగాయున్న శిస్తు నగదురూపకముగా మార్చవలెను.

(11) శిస్తు బాకీకై రైతుయొక్క భూమిని అమ్మరాదు.

(12) జమిందారు జలాశయముల మరామత్తు చేయుటకు నిరాకరించినపుడు ప్రభుత్వము తగుపెట్టుబడి పెట్టి ఆ పని చేయించి జమిందారునివల్ల తమ ఖేష్కుషుతోబాటు రాబట్టుకోవలెను. సదరు జలాశయమును జమిందారు మరామ్మత్తుచేయ నిరాకరించినందువల్ల మరామ్మత్తు పూర్తిఅగు లోపల రైతుకు కలిగిన నష్టమునకు జమిందారువల్ల కలక్టరు పరిహారము యిప్పించవలెను.

(13) జమిందారీలలోని ఆనకట్టలు మున్నగునవి కట్టి పల్లపు సాగున వృద్ధిచేయుటకు వీలుకలిగినవాగులు సదులు మున్నగునవి

వ్యవసాయక్షేమమునకు గాను, అవసరమని తోచినప్పుడు ప్రభుత్వము వారు స్వాధీనపరచుకొని వాటికి తగు కట్టడములు కట్టి వ్యవసాయమును అభివృద్ధి పరచుటకు అవకాశముండవలెను. యిట్లుచేయుటలో సవరు జలాశయము లేక వాగుక్రిందయున్న పూర్వపు ఆయకట్టుటకు ఉచితముగా నీరు యివ్వవచ్చును.

(14) జమిందారు రైతునకు మధ్యగల వివాదము పరిష్కరించు న్యాయస్థానములు సంచారన్యాయస్థానములుగా నుండి గ్రామములలోనే కేసులు విచారింపబడవలెను.

(15) జమిందారునకు గ్రామముపై వచ్చు శిస్తులో రూపాయకు కు రు 0-1-0 కు తక్కువ కాకుండ గ్రామనిధికి యివ్వబడవలెను.

(16) జమిందారీ అడవులలో రైతునకు సాంప్రదాయసిద్ధముగా యున్న, వంటచెర్కు, నాగటికర్ర, కసవుకు హక్కు గమనింపబడవలెను.

(17) ప్రస్తుతమున్న హెచ్చుశిస్తులు రైతు ఆర్థికస్థితి, అజబాజు గవర్నమెంటు రేట్లనుబట్టియు సవరణకావలెను,

ఇందులోని అంశములు చాలభాగము శ్రీరామదాసుపంతులు గారు పిమ్మట తయారుచేయించిన సవరణబిల్లులో కనబడుచున్నవి.

భ వి ష్ య త్త

ది 5-11-32 తేదీని అయినపర్రులో జరిగిన తణుకు తాలూకా జమిందారీరైతు మహాసభలోని గ్రంథకర్తయొక్క అధ్యక్షోపన్యాస భాగములు. (11-7-32 ఆంధ్రపత్రిక నుండి) చుక్కలు పెట్టబడిన

భాగములు యిటీవల చేర్చబడినవి.

దేశచరిత్రయందును జమిందారీ రయితు ఉద్యమచరిత్రయందును కూడ ప్రాముఖ్యమయిన యీ తరుణమున సమావేశమయిన మీసభ ధన్యమైనది. దేశములోని భూభాగములో సగమునకు పైగా జమిందారీలకు చెందియున్నది. దేశపు ఆర్థికాభివృద్ధికి అవసరమయిన నదులు, తటాకములు, ఖనిజములు, అరణ్యక సంపత్తు అధికముగా యీ జమిందారులలో నిరుపయోగముగ పడియున్నది. దేశములోని జనసంఖ్యలోను ఓటర్ల సంఖ్యలోను కూడ అధిక భాగము యీ జమిందారీలలో నేయున్నారు. కాని దేశముయొక్క అజ్ఞానమునకు, దారిద్ర్యమునకు, సంఘీభావములేమికి యీ జమిందారీ ప్రదేశములే గర్భగుఢు. భారతదేశపు ఆర్థిక సంపదకు వెన్నెముక అయిన జమిందారీ రయితుల ఆర్థిక పరిస్థితి బాగుపడినగాని దేశమునకు ఎట్టి శాంతి సౌఖ్యములును ఉండజాలవు.

నేడు రష్యా, యిటలీ, అమెరికా మున్నగు దేశములలో కృషి వలుల అభివృద్ధికయి అనేక జయప్రదమయిన పరిశోధనలు చేయబడుచున్నవి. రష్యాలో నేటికి యించుమించు పరిసమాప్తమయిన పంచ వర్ష విధానముక్రింద దేశములో యించుమించు ప్రతివ్యక్తికిని వృత్తి కల్పింపబడినది. పంటలు దిగుబడి రెట్టింపుకు వృద్ధి అయినది. “వాల్లా” నదిలోనుండి తీయబడిన విద్యుచ్ఛక్తివలన సదరు జిల్లాలోని ప్రతి గుడిసెలోను కూడ విద్యుచ్ఛక్తితో పంటలు జరుగుచున్నవి. సంకల్ప బలమున్నచో మనమును పై దేశములవలె ఆర్థికాభివృద్ధిని పొంద గలము.

హెచ్చు శిస్తులు

1871 సంవత్సరము ఆ ప్రాంతములో వచ్చిన చొక్కలింగము పిల్లై కేసులోని హైకోర్టు తీర్పునకు పిమ్మటను 1908 సంవత్సరము

యెస్టేటు ల్యాండు చట్టమునకు పూర్వమును జమిందార్లు రైతులపై శిస్తులను విపరీతముగా హెచ్చించిరి. ఎస్టేటుల్యాండు చట్టము సదరు శిస్తులయొక్క న్యాయాన్వయమునగూర్చి విమర్శింప పూనలేదు. పైగా యీ అధికశిస్తులనే యిరువది సంవత్సరముల కొకసారి గింజల ధరలు హెచ్చినవని కారణముచొప్పున రూపాయికి 0-2-0 చొప్పున హెచ్చించుటకు అవకాశ మీయబడినది. కాలమానస్థితినిబట్టి రైతు వారీ రైతువలెనైన రెమిషను పొందుటకు జమిందారీ రైతునకు హక్కులేదు. ఇక కోర్టుద్వారా ప్లాంపుఖర్చులు, ప్రయివేట్లు పెట్టి తినుటకు కూడులేని రైతు శిస్తుతగ్గింపు దావాకుదిగుట అసంభవము.

ప్రస్తుత ఆర్థికదుస్థితి జమిందారీ రైతును మరింత కృంగదీసి నది. ప్రక్కరైతువారీ భూమి అయిదు రూపాయిలు రేటుకలిగియుం డగా జమిందారీ జిరాయితీ యకరమునకు రు 11లు చొప్పున రేటు కలిగియుండుట నేను ఎరుగుదును. ప్రస్తుత ఆర్థికస్థితి యీ హెచ్చుశిస్తు లను మరింత హెచ్చించినది. సదరు హెచ్చుశిస్తుకొరకు యిదివరలో ధరలప్రకారము రెండున్నర బస్తాలును పన్నునిమిత్తము అమ్ముటయే కష్టమని తోచినరైతు నేటిధరప్రకారము అయిదుబస్తాలు వరకు అమ్మి నగాని పన్ను భారమునుండి విముక్తుడు కాజాలడు.

యెస్టేటుల్యాండు సవరణచట్టము

యెస్టేటుల్యాండు చట్టము రైతునకుగల సాగుహక్కును కొంత వరకు స్థిరపర్చినను పాతబంజరు “స్వంతశ్రేణి” హెడ్డులు క్రింద పూర్వ నిరంకుశత్వమును సాగించు చున్నది. నీటివనర్లు మరమ్మతులు చేయ డము విషయములో పశువులమేత రైతులకు అడవులు కంచలులో గల హక్కులను కాపాడుటలోను, పట్టాలు మార్పుదలలోను, న్యాయ స్థాన నిర్మాణము దానివిధానములోను దేశాభివృద్ధికి ప్రతికూలము గను రయితుపట్ల న్యాయవ్యతిరేకముగను ఉన్నది. యిట్టిదోష

ములు సవరణ కావలెనని ఆంధ్రజమిందారీ రయితసంఘము నెల్లూరు పశ్చిమగోదావరి గంజాము విశాఖపట్టణము మున్నగు స్థలాలు సంఘములు మదరాసు రాజధాని రయితసంఘమువారు ఆందోళనచేయుచుండిరి. ఆంధ్రజమిందారీ రయితసంఘమువారు ఒక ఉపసంఘమును నియమించి యందును కూర్చి ఒక సవరణ విధానమును సూచించిరి. కాని “రొట్టెకోరగా రాయి” ప్రసాదింపబడినది. యిరువది సంవత్సరములు నుండి రయితలు ఆతురతతో వేచియుండగా 1931 సంవత్సరములలో ప్రభుత్వమువారు ఒక సవరణబిల్లును శాసనసభలో ప్రవేశపెట్టిరి. ఈ బిల్లు పై దోషములను నివారించుటకు పూనుకొనలేదు సరిగదా అడవిమేత కుసుము, చేపలపాటమొత్తము “శిస్తు” అను నిర్వచనముక్రింద చేర్చియు లంకలను రైతీ, నాన్ రైతీ అను భేదములక్రింద చేర్చియు, జలాశయమరమ్మతుల విషయములో పెట్టు అడ్డీలకు ధరావతు యేర్పర్చియు కొన్ని అపకృతులునుకూడా సూచించియున్నది. జమిందారుల ప్రాబల్యముతో నిండి రయితలకు తగిన ప్రాతినిధ్యము లేని అవసానకాలములో ఉన్న ప్రస్తుత శాసనసభలో యిట్టిబిల్లు పెట్టుటకు వీలులేదనియు పై సంఘములున్న అనేకరయిత మహాసభలు తీర్మానించినవి. కాని ప్రభుత్వమువారు వినలేదు. తమప్రయోగము సవరణబిల్లునకు కూడ సభలో దీనితోపాటు అవకాశము యివ్వవలసినదని ప్రజాప్రతినిధులు చేసిన విన్నపముకూడ ఆలింపబడలేదు. ఈ సందర్భములలో గతసాలున వెంకటగిరిలో జరిగిన మహాసభలకు 144 ప్రయోగించుటకూడ తమకు తెలిసియే యుండును.

ఈ సవరణబిల్లు జమిందారుల ప్రాబల్యము కలిగిన ఒక సెలక్టు కమిటీకి రిఫర్ కాబడి వారి రిపోర్టుతో నేడో రేపో శాసనసభలోనికి చర్చకు రానైయున్నది. ఇట్టికమిటీవారి చేతులలో యీ బిల్లులో గల ప్రతికూలసూచనలు మరింత ఘనీభవించినవి. (* ఈ సవరణను

గూర్చి 9-4-33 తేదికి ప్రజాభిప్రాయం ఇట్లున్నది. ఈబిల్లు జమీందార్లు రైతులు కూడ నిష్ప్రయోజన మనుచున్నారు. రైతునకు కావలసిన సవరణలు సెలక్టుకమిటీలో జరుగకుండగను, తమకు అనుకూలముగా నున్న బిల్లులోని అంశములు పోకుండగా పదిలపరచుకొనుటలోను జమీందారులు కొంత విజయముపొందిరి. రైతుపక్షము బిల్లు శ్రీసామి వెంకటాచలం చెట్టిగారు 1933 ఆగష్టులో ప్రవేశపెట్టగలరుట. కాని ప్రధానరంగస్థలము శాసనసభనుండి గ్రామరైతు సభలకు మారి నప్పడే రైతుకు న్యాయముగల్గును.) ఇది సహింపజాలక రయితుపక్షమున మాట్లాడటము శ్రీమునిసామినాయుడుగారికి జస్టీసుపక్ష నాయకత్వమునుండి ఉద్వాస్యము కలుగుటకు గల కారణములలో నొకటి. ఇట్టిమహాతరుణములో జమీందార్ రైతులు తమన్యాయముకొరకై ధర్మబద్ధమైన తీవ్రాందోళనమును చేయుట కర్తవ్యము. శతసహస్రములుగా జమీందార్ రైతులు సదరుబిల్లు చర్చకు వచ్చునాడు శాసనసభాద్వారమున దీక్షితులై నిలచి శాంతియుతముగ సభ్యులు మీ అవేదనను గుర్తించునటులచేసి శాసనసభను నిర్జనముగచేయు ఆత్మశక్తి మనకు నేడు లేదని నాకు తెలుసును. అయినను అట్టి దినములను నేను స్వప్నములలోనైన చూచుటకు కోరుచుందును. ఈబిల్లువిషయములో ప్రభుత్వము తటస్థులుగా నుండుట కనిష్టధర్మము. ఈబిల్లు శాసనసభలో చర్చకు రాకుండ నిరోధింపవలెనని తమవోట్లను పొందిన ప్రతినిధులకు మీరు స్పష్టముగా తెలుపవలెను. గ్రామపంచాయతీలు, జిల్లా, తాలూకా బోర్డులు మున్నగు సంస్థలు ఇందును గూర్చి తీర్మానించి సానుభూతి చూపవలెనని కోరుచున్నాను.

జమీందార్లకు రైతు షేమముకంటె ప్రత్యేక షేమములేదు. అందుచే వారు రైతుసంఘము నేవించి తద్వారావారి ఓటునుపొంది శాసనసభలలో ప్రవేశించ వలెనేగాని వారికి ప్రత్యేక ప్రాతినిధ్యము

మనము అంగీకరింపజాలము. ప్రస్తుత లా ప్రకారముకూడ వారునే తు
వల్ల ప్రభుత్వపు ఆదాయమును వసూలుచేయుటకు యేర్పడిన వాగుగామా
త్రం పరిగణింపబడుచున్నారు. (Farmers of Public Revenue)
ఈ సందర్భములో లోధియను సంఘమువారు మెకానల్లు ప్రభుత్వము
వారుచేసిన సూచనలును అంగీకరింపజాలము.

నేడు మనము స్వరాజ్యము కొరకు తపించుటలో మన దేశము
యొక్క ఆర్థికస్థితిని బాగుపరచుటయే ముఖ్యోద్దేశమని నా యభిప్రాయము.

స్వరాజ్యసిద్ధికి అనంతరము ఒకక్షణమైనను ఆలసింపక దేశము
లోని బుద్ధిమంతులు సమావేశమై ఒక ఆర్థికవిధానమును నిర్ణయించి
దానిని శాసనబద్ధముచేసి, ఆప్రకారము కృషిసల్పి, దేశపునిరుద్యోగ
ము, దారిద్ర్యము, ఆర్థికదాస్యమును పోనాడి, కార్మికులయొక్కయు,
వ్యవసాయకుల యొక్కయు, ప్రస్తుత దుస్థితినిపోగొట్ట దేశముయొక్క
నిర్మాణశక్తిని సర్వతోముఖముగ వికశింపజేయుటలో—ప్రజాభిలో
నేడుగల “స్పర్ధభావము (competitive spirit) స్థానే సహకార,
సమరసభావములు (co-operative and collective spirit) న్న,
పొలములోను, యంత్రములోను, ప్రస్తుతమున్న యజమానశేవక
భావము స్థానే ఆర్థికాద్వైతమును స్థాపించియు “ఉత్తమంస్వార్జితం
విత్రం” అనున్యాయానుసారము ప్రతివ్యక్తియు, నిత్యము ద్రవ్యోత్ప
త్తికై పాటుబడి పిమ్మటనే భుజించవలెనను “ఆనందసూత్రము”ను
గుర్తింపజేసియు, వ్యక్తియొక్క ఉత్పత్తివికాసములకు లక్ష్యము, సంఘ
కళ్యాణమే నను “తరంగసందేశము”ను స్థిరపరచియు; బలి రాజ్య
ములో వలె ప్రజలు, నిత్యసంపన్నులును, నిత్యతృప్తులును, మమకార
శూన్యులునై, ఆయురారోగ్యములతో విరాజిల్లుచుండగా, భారత

వగము “రత్నగర్భ” యనునామమును సార్థకముజేసి శశ్వందేశమును లోకమునకిచ్చి ధన్యముగనుటకు, అస్మదాది నవయుగభావసమన్వితముల మెంతయు నుత్సహించుచున్నాము. ఇట్టి విధానమున కవకాశములేని స్వరాజ్యమనిన మాకు అర్థములేనిశూన్యాక్షర శ్రయమాత్రముగా నుండును.

జమిందారు లనిన వ్యక్తిగతముగ మనకు సోదరభావము ప్రేమ భావములేప్ప మరొకటిలేదు. “భారజల్లి” పరగణా గడ్డపైన నిలువబడిన నేను ధర్మపాలకులైన యీ ప్రాంతపు పూర్వపు జమిందారుడైన ఆ. నరసింహ అప్పారాయణంవారి దివ్యనామమును స్మరింపకుండజాలను. గ్రామగ్రామమునకు చెరువు దేవాలయము నిర్మించి ధర్మరాజని సాధు వులు యొక్కగీతాలలో ఆయనయశస్సు అమృతశ్వము పొందినది. నిశ్చల, నిష్కళంక దేశాభిమానులు ప్రస్తుత జమిందారులలోకూడ గలరు. కాని వ్యక్తులయందలి మనకు గల ప్రేమగౌరవములు సంఘక్షే మశృష్ట్యా మనముచేయు విమర్శనలకు అడ్డురాగూడదు. ప్రస్తుత మున్న యీ జమిందారీ పద్ధతి ఆచరణ, దేశాభివృద్ధికి మిక్కిలి ప్రతి కూలములు. ఈ సమస్య పరిష్కారమైనకాని దేశమునకు ఎట్టి ఆర్థికా భివృద్ధియు కాజాలదు. ఇందులకు మూడుమార్గములు కనిపించుచు న్నవి. 1. శాసనసూపముగ పర్తనెంట్ సెటిల్ మెంటును రద్దుపరచి ప్రభుత్వము జమిందారీలను స్వాధీనపరుచుకొనుట 2. లేక అస్ట్రేలియా దేశములోవలె యీ జమిందారీలను కొనివైచుట. 3. ప్రస్తుత యెస్టేటుల్యాండు చట్టమును దేశక్షేమపరముగా దృక్పథము నందును విధానమునందును మార్పుట. ముఖ్యముగ పాతబంజరు స్వంతశేరీ హెడ్డులను తొలగించుట శిస్తులను రయతుయొక్క ఆర్థికస్థితినిబట్టియు అజభాజు గవర్నమెంటు రేటులనుబట్టి పునర్విమర్శనచేయుట. జలాశయ

ములు మరచుతువిషయములలోను నూతన నిర్మాణములకు గూర్చియు పశువులమేత, రయితులకు అడవులు కంచలలో గల హక్కులును భద్రపర్చుట. ఈ విషయములలోను జమిందారు యొక్కయు ప్రభుత్వముయొక్క బాధ్యతలను నిర్వచించుట. గ్రామక్షేమమునకు జమిందారు తోడ్పడవలసిన బాధ్యతను నిరూపించుట. జమిందారుల వచ్చు బడిపై ఆదాయపు పన్నును విధించుట.

వీటిలో ఒకటికంటె మరొకటి (క్రిందినుండికి) జమిందారుల దృక్పథములో కఠోరమైన సూచనలుగావచ్చును. కానియిందులో యే సూచనయు శాసనసూపము దాబ్బవలసిన ఆవశ్యకతలేకుండచేయుటకు జమిందారులకు అవకాశముగలదని మనవిచేయుచున్నాను. రయితుకోటియొక్క ప్రస్తుత దైన్యతకు తాపముకొంది వారిక్షేమమునకు అవసరమయిన సంస్కరణములకు హృదయపరిచి సమర్థో జమిందారులు తామే ప్రారంభించెడు సుముశూర్తమును గూర్చి నేరు మనః పూర్వకముగా గోరుచున్నాను.

రైతుల మధ్యనివసించుచు రైతుయొక్క కష్టసుఖములలో తోడ్పడుటకు వారు సంసిద్ధులై యుండవలెను. ప్రస్తుత నాగరికనివాసములును భోగజీవితములును వారు శ్యజింపవలెను. పరమేశ్వర సాక్షిగ నోరులేని రైతు కోటియొక్క క్షేమమునకు వారు ధర్తకర్తలమని నమ్మవలెను.

సోదరులావా! కాయకష్టము యొక్కయు పరిశ్రమయొక్కయు గౌరవమును పూర్తిగా మీరు గమనించవలయును. విశ్వపోషణకు ఆహారోత్పత్తికిని మనము కృషిచేయనివాడు మనము భుజించుటకు అసధికారులమని నమ్మవలెను. దేశతారిక మైన కర్షకు స్వదేశీదీక్షను మీరు పూసవలెను. సంస్థానములవారీగా, జిల్లాలవారీగా, రాష్ట్రముల

వారీగా జమిందారీ రయితుల సంఘములు స్థాపనకావలెను. సంఘ శక్తితో ధర్తమునకై మీరు తీవ్రకృషిసలుపవలెను.

భారతవస్త్రపరిశ్రమల చరిత్రమును, హిందూదేశమునకు ఋణమెట్లు

కలిగినది, భూమిపన్ను విధానము, రీసెటిలుమెంటు బహిరంగ

లేఖలు, వ్యాసములు, శాకుంతలము, దాని నూతన

సందేశము మున్నగుగ్రంథ, ఆంధ్ర, ఆంగ్ల వ్యాస

కర్తయైన రెబ్బాప్రగడ మందేశ్వరశర్మ

ప్రణీతంబైన జమిందారీ రైతు

సమస్యయను గ్రంథము

సంపూర్ణము.

“సర్వజనాస్సుఖినో భవంతు.”

అనుబంధము 1

ఆంధ్రదేశములో గవర్నమెంటు, యానాం, జమిందారీ భూపరిమిలిన తెలుపు పట్టి.

(1910 సం॥ నేటివ్ కల్ అబ్ మాక్సునుబట్టి తయారుచేయబడినది.)

జిల్లా	గవర్నమెంటు, యానాం, పరిమితి				జమిందారీ పరిమితి	
	గవర్నమెంటు గ్రామములు	గవర్నమెంటు పరిమితి యకరములు	ఈనాం గ్రామములు	ఈనాం పరిమితి యకరములు	జమిందారీ గ్రామములు	జమిందారీ పరిమితి యకరములు
గంజాం	2472	2871951 + 64671	272	208695	3699	2217660
విశాఖపట్టణం	792	847204 + 50665	857	698697	12052	9425911 (805557; 246386)
కృష్ణా	770	1630941 + 225158	319	345871	724	1194976
గుంటూరు	764	2913374 + 440258	162	200257	58	102681
కర్నూలు	696	4071228 + 694361	89	102589	లేదు	లేదు

జిల్లా	X వర్గ మొంట్లు, యానాం, పరిమితి				జమీందారీ పరిమితి	
	X వర్గ మొంట్లు గ్రామములు	X వర్గ మొంట్లు పరిమితి యకరములు	ఈనాం గ్రామములు	ఈనాం పరిమితి యకరములు	జమీందారీ గ్రామములు	జమీందారీ పరిమితి యకరములు
బళ్లారి	873	2983402 + 547583	89	114954	లేదు	లేదు
అనంతపురం	750	3714085 + 430947	136	130777	లేదు	లేదు
కడప	751	3214594 + 331964	218	216662	లేదు	లేదు
నెల్లూరు	508	2326182 + 204263	281	570990	918	1657817 (471687, 695289)
చిత్తూరు	471	1756349 + 119751	599	232061	1920	1523631

3 వ కలంలో + గుర్తుతో మొత్తం యానాం పరిమితి X వర్గ మొత్తం పరిమితి యేర్పడినది.

7 వ కలంలో బ్రాకెట్లలో మొత్తం పరిమితి మింజుమలె అడివి, పోరంబోగు క్రింద

యున్న భాగం చూపబడినది.

అనుబంధము 2.

ఆంధ్రదేశ జమీందారులకు గూర్చి కొన్ని వివరములు.

(1924 నాటి వాడుక నామములు)

జిల్లా	జమీందారులు సంఖ్య	4 వ కలందాఖలా జమీందారుల గల గ్రామముల సంఖ్య	4 వ కలందాఖలా జమీందారుల గల గ్రామముల విస్తీర్ణము
		గ్రామాలు	గ్రామాలు
గంజాంజిల్లా	107	442074-13-0	4155104
విశాఖపట్నంజిల్లా	89	816806	5103366
తూర్పుగోదావరిజిల్లా	74	536424	115703
పశ్చిమగోదావరిజిల్లా	73	203154	105502
కృష్ణాజిల్లా	77	247871	111303
గుంటూరుజిల్లా	1	44928	1551
కెల్లూరుజిల్లా	35	406831	16035
చిత్తూరుజిల్లా	183	332675	18502

మరొక:- పెద్దనెలకు పెట్టి పెట్టిన ప్రభుత్వము గూర్చి

పాటలో సగము మాత్రము. సగము సగములో మాత్రము.

రెవెన్యూ జమీందారులకు చెల్లవలెను. అనగా ప్రభుత్వము, కేంద్రము.

కావునగా సువివరించిన జమీందారుని శిస్తు 1802-1925 నాటి

కేంద్రము మొత్తమును వాటి—పెగా కేంద్రమునకు కేంద్రము

కేంద్రమునకు చెల్లవలెను. అనగా శిస్తులు యేకముగా

నవో గమనింపుడు. 4 వ కలందాఖలా శిస్తులో

యములకూడ జమీందారులకు గలవని తెలియక ముచ్చిదున్నది.

.....
 శ్రీ ఆంధ్రప్రదేశ్ లక్ష్మణస్వామి నాయుడుగారి రామండ్రి సరస్వతీ పబ్లికేషన్స్

నందు ముద్రింపబడి రెబా. ప్రగతి మండేశ్వరశర్మచే

ప్రకటింపబడియె. 7712-1000-33.

హా చ్చ రి క

ఆంధ్ర జమీందారీ రయితుల సంఘ సభ్యత్వము

“ఆంధ్ర జమీందారీలని (Estates) ప్రస్తుతము వ్యవహరింప బడుచున్న ప్రదేశములలోని, రయితుల యొక్కయు, వ్యవసాయకుల యొక్కయు, ఆర్థికపరిస్థితి బాగుపడిన గాని భారతదేశపు ప్రస్తుతఆర్థిక దుస్థితితోలగి ప్రజాక్షేమము గలుగజాలదుగాన అందులకై కృషిసల్పుటయే నీసంఘోద్దేశ్యము.”

ఈసూత్రమునకు నేను సమ్మతించుచున్నాను.

సభ్యునిపేరు

గ్రామము

జమీందారి

వృత్తి

వయస్సు

తండ్రి లేక భర్త

సభ్యత్వము రు 0-2-0 లు చెల్లించిన తేదీ.

సభ్యుని సంతకము.

ఆంధ్రరాష్ట్రీయ జమీందారీరైతుసంఘమువారి, పై ప్రమాణ ప్రకారం ప్రతిరయితున్న, సభ్యుడుగాచేరి, గ్రామ, లేక యెస్టేటు, లేక జిల్లావారీగా జమీందారీ రయితుసంఘముల నేర్పరుపుడు. వివరములకు రాష్ట్రసంఘస్థానీయుడైన గ్రంథకర్తకు వ్రాయుడు. పై ప్రకారం సంఘసభ్యులుగా చేరువారికి ఈ గ్రంథము 0-3-0 లు మాత్రమే. మరియు, ఇట్టి ప్రతి మూడణాలలోను 0-1-0 చొ॥ ఆంధ్రరాష్ట్ర జమీందారీ రయితుసంఘునిధి కివ్వబడును.

శ్రీ అద్దేపల్లి లక్ష్మణస్వామినాయుడుగారిచే రాజమండ్రి సరస్వతీ పవర్ ప్రిస్ నందు ముద్రింపబడియె. 7712—1000—33.

మనసు ఫౌండేషన్ పుస్తకాల పరిశీలనావర్టిక

పుస్తకం సంఖ్య	TPLA1248134
పుస్తకం పేరు	హరిజనుల పాటలు
తారీఖు	29/10/24
ముందు అట్ట	yes
వెనుక అట్ట	yes
మొత్తం పేజీలు	69
పెద్ద సైజు పేజీలు	no
భాక పేజీలు	B,20,41
లేని పేజీలు	no
తయారు చేసినది	APsar
పేజీలు విడదీసినది	hasin
స్కాన్ చేసినది	7/11/24
పరీక్ష చేసినది	rohith
పేజీలు సరిచూసినది	
బైండింగు చేసినది	
ప్యాకింగు చేసినది	
పరిస్థితి	good